

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

D A L A I M

ANTHOLÓGIA
PETŐFI SÁNDOR
LEGSZEBB
KÖLTEMÉNYEIBŐL

G Y O M Á N
KNER IZIDOR KÖNYVNYOMTATÓNÁL
1 9 2 1.

La Eur
P4924da

614736
8.755

HAZA ÉS SZABADSÁG

A HAZÁRÓL

Lement a nap. De csillagok
Nem jöttek. Sötét az ég.
Közel s távolban semmi fény nincs,
Csak mécsvilágom s honszerelmem ég.

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.

Mécsemnek lángja mint lobog!
Mitől lobog? mi lengeti?
Éjfél ütött. Ti lengtek itten
Mécsem körül, ti népem ősei!

Mintha nap volna mindenik,
Oly tündöklők e szellemek,
Tündöklők, mert hisz a dicsőség
Sugármezébe öltözködtenek.

Ne nézz ősidre, ó magyar,
 Ki most sötétségben vagy itt,
 Ne nézz ősidre, e napokra . . .
 Szemeid gyöngék . . . a napfény meg-
 [vakít.

Hazám dicső nagy ősei,
 Ti földetrázó viharok!
 Ti egykoron a porba omlott
 Európa homlokán tomboltatok.

Ó nagy volt hajdan a magyar,
 Nagy volt hatalma, birtoka;
 Magyar tenger vizében húnnyt el
 Észak, kelet s dél hullócsillaga

Csakhogy rég volt, midőn a magyar
 Fejekre termett a babér;
 A képzelet sebes szárnyú sas,
 Elfárad mégis, mire oda ér.

Oly rég elhervadt a babér
 A magyaroknak homlokán,
 Hazám, oly rég voltál te nagy, hogy
 Nagyságod híre csak mese talán.

Már rég nem sírtam, s íme most
 Pillámon egy könny rengedez.
 Magyar nép, vajon hajnalodnak
 Vagy alkonyodnak harmatcseppje ez?

Magyar dicsőség, mi valál?
 Hullócsillag? mely tündökölt,
 Aztán lehullott a magasból
 És mindörökre elnyelé a föld.

Vagy üstökös vagy, ó magyar
 Dicsőség! mely jött s távozik,
 Hogy századok multával újra
 Lássák fényét a népek s rettegjék?

HA AZ ISTEN . . .

Ha az isten ekkép szólna hozzám:
 „Fiam, én neked megengedem,
 Hogy úgy halj meg, mint magadnak
 Erre kérném akkor istenem: [tetszik,“

Legyen ősz, de szép, szelíd, derült ősz,
 Sárga lombon fényes napsugár;
 Sárga lomb közt zengje végdalát egy
 A tavasztól elmaradt madár.

S valamint az őszi természetre
 A halál jön észrevétlenül:
 Én reám is így jöjjön . . . csak akkor
 Vegyem észre, ha mellettem ül.

Ekkor, mint a lombon a madárka,
 Zengjem én is el végdalomat
 Bűvös hangon, mely le a sziveknek
 Fenekére s föl az égbe hat.

És ha vége a varázséneknek:
 Ajkaimat egy csók zárja be,
 A te csókod, szőke szép leány, te
 Földi lények legdicsőbbike! —

De ha ezt nem engedné az isten,
Kérném akkor, hogy tavasz legyen,
Harc tavasza, hol rózsák teremnek,
Véres rózsák, férfikebleken.

S lelkesítve zengjenek a harcok
Csalogányai, a trombiták.
Ott legyenek, s az én szívemből szinte
Nőjön egy halálos vérvirág.

S ha ledőlök ekkor paripámról:
Ajkaimat egy csók zárja be,
A te csókod, te szép szabadság, te
Égi lények legdicsőbbike!

HA FÉRFI VAGY, LÉGY FÉRFI

Ha férfi vagy, légy férfi,
S ne hitvány, gyöngé báb,
Mit kény és kedv szerint lök
A sors idébb-odább.
Félénk eb a sors, csak csahol;
A bátraktól szalad,
Kik szembe szállanak vele . . .
Azért ne hagyd magad!

Ha férfi vagy, légy férfi,
S ne szád hirdesse ezt,
Minden Demosthenesnél
Szebben beszél a tett.
Építs vagy ronts, mint a vihar,
S hallgass, ha műved kész,
Mint a vihar, ha megtevéd
Munkáját, elenyész.

Ha férfi vagy, légy férfi,
 Legyen elved, hited,
 És ezt kimondd, ha mingyárt
 Véreddel fizeted.
 Százszorta inkább éltedet
 Tagadd meg, mint magad;
 Hadd vesszen el az élet, ha
 A becsület marad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
 Függetlenségedet
 A nagy világ kincséért
 Áruba ne ereszd.
 Vesd meg, kik egy jobb falatért
 Eladják magokat.
 „Koldúsbót és függetlenség!“
 Ez légyen jelszavad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
 Erős, bátor, szilárd;
 Akkor, hidd, hogy sem ember
 Sem sors könnyen nem árt.
 Légy tölgyfa, mit a fergeteg
 Ki képes dönteni,
 De méltóságos derekát
 Meg nem görbítheti.

DALAIM

Elmerengek gondolkodva gyakran,
 S nem tudom, hogy mi gondolatom van,
 Átröpülök hosszában hazámon,
 Át a földön, az egész világon! —

Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Holdsugári ábrándos lelkemnek.

Ahelyett, hogy ábrándoknak élek,
Tán jobb volna élnem a jövőnek,
S gondoskodnom . . . eh, mért gondoskod-
Jó az isten, majd gondot visel rám. [nám?
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Pillangói könnyelmű lelkemnek.

Ha szép lyánnyal van találkozásom,
Gondomat még mélyebb sírba ásom,
S mélyen nézek a szép lány szemébe,
Mint a csillag csendes tó vizébe. —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Vadrózsái szerelmes lelkemnek.

Szeret a lány? iszom örömemben;
Nem szeret? kell inni keservemben.
S hol pohár és a pohárban bor van,
Tarka jókedv születik meg ottan. —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Szivárványi mámoros lelkemnek.

Ó de míg a pohár van kezemben,
Nemzeteknek keze van bilincsen;
S amilyen víg a pohár csengése,
Olyan bús a rabbilincs csörgése! —
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Fellegei bánatos lelkemnek.

De mit tűr a szolgaságnak népe?
Mért nem kél föl, hogy láncát letépje?

Arra vár, hogy isten kegyelméből
Azt a rozsdá rágja le kezéről?—
Dalaim, mik ilyenkor teremnek,
Villámlási haragos lelkemnek.

A NÉP

Egyik kezében eke szarva,
Másik kezében kard,
Igy látni a szegény jó népet,
Igy ont majd vért, majd verítéket,
Amíg csak élte tart.

Miért hullatja verítékét?
Amennyit ő kíván
Az eledelbül és ruhából:
Hisz azt az anyaföld magátul
Megtermené talán.

S ha jó az ellen, vért miért ont?
Kardot miért foga?
Hogy védje a hazát? ... valóban! ...
Haza csak ott van, hol jog is van,
S a népnek nincs joga.

A BILINCS

Szabadságért küzdött az ifju,
S börtönbe dobták, ottan ül,
És meg-megrázza és átkozza
Bilincset nagy kegyetlenül.

Bilincse ekkép szóla hozzá:
 „Csörgess, de ó ne átkozzál!
 Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
 Mely a zsarnok fejére száll.

Ugy-e nem ismersz? a szabadság
 Csataiban kard voltam én,
 S épen talán a te kezében
 Villogtam a vér mezején.
 Szerencsétlen te, szerencsétlen
 Kardoddal hol találkozál!
 Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
 Mely a zsarnok fejére száll.

Bilincset vertenek belőlem,
 Belőlem, aki kard valék,
 S ki vélem vitt a szabadságért
 Most azt szorítom . . . szörnyűség!
 Szégyennek és haragnak pírja
 A rozsda, amely rajtam áll.
 Csörgess, ifjú, csörgésem átok,
 Mely a zsarnok fejére száll.“

ERDÉLYBEN

Barangol és zúg, zúg az őszi szél. —
 Csörögnek a fák száraz lombjai,
 Mint rab kezén a megrázott bilincs.
 Hallgass, zúgó szél, hadd beszéljek én!
 Ha el nem hallgatsz, túlkiáltalak,
 Mint nősirást az égiháború.
 Egy nemzet és két ország hallja meg,
 Mi bennem eddig titkon forra csak,
 S amit keblemből mostan kiröpítek,

Mint a volkán az égő köveket.
Az forra bennem, az fáj énnem,
Hogy egy nemzetnek két országavan, hogy
E két-országos nemzet a magyar!
Ez tette lelkem pusztává, a bánat
Pusztájává, hol egy tigris lakik:
A vérszemű, a lángszemű harag.
Ő e vadállat hányszor verte el
Magányos éjim csendét, amidőn
Besüvöltötte pusztá lelkemet! —
Mely ördög súgta, hogy kettészakadjunk,
Hogy szétrepesszük a szent levelet,
Mit diadalmas őseink irának,
Szivők vérébe mártván kardjokat?
Kettészakadtunk, és a szép levélből
Rongyok levének, miket elsodort
És sárba dobott a századok viharja.
Lábbal tiportak bennünket. Könyűket
És jajkiáltást küldöttünk az égbe,
De panaszunkat az be nem fogadta,
A rabszolgákat nem hallgatja az meg,
Mert aki jármot hágy nyakába tenni,
Méltó reá, hogy azt hurcolja is,
Míg össze nem dől a korbács alatt.
Tartottunk volna össze: a világ most
Tudná hirünket, nem volnánk kizárva
A templomból, hol a nagy nemzeteknek
A tisztelet tömjénét égetik.
Tartottunk volna össze, nem törölnénk
Szemünkből annyi fájdalmas könnyűt,
Midőn forgatjuk reszkető kezünkkel
Történetünknek sötét lapjait.
A porszemet, mely csak magában áll,
Elfúja egy kis szellő, egy lehellet;

De hogyha összeolvad, összenő, ha
 A porszemekből szikla alakúl:
 A fergeteg sem ingathatja meg!
 Fontoljuk ezt meg, elvált magyarok,
 Amit mondtam, nem új, de szent igaz.
 Az események romboló szele
 Nem fú jelenleg, és a porszemek
 Nyugton hevernek biztos helyökön;
 De ha föltámad a szél, mielőtt
 Eggyé olvadnánk: el-szétszór örökre
 A nagy világnak minden részibe,
 És soha többé meg nem leljük egymást.
 Iparkodjunk. A század viselő, s
 Születni fognak nagyszerű napok,
 Élet-halálnak vészes napjai.
 Fogjunk kezét, hogy rettegnünk ne kelljen
 Az eljövendő óriásokat.
 Tartsuk meg a szép, a szent kézfogást,
 Tartsuk meg azt, ó édes nemzetem!
 Ki legelőször nyújtja ki kezét,
 Azé legyen a hála s a dicsőség;
 S ki elfogadni azt vonakodik?
 Annak porára szálljon minden átok,
 Melyet sirunkra majd virág helyett
 Ültetni fognak maradékaink,
 Kiket örökre megnyomorítánk!

VÉRES NAPOKRÓL ÁLMODOM . . .

Véres napokról álmodom,
 Mik a világot romba döntik,
 S az ó világnak romjain
 Az új világot megteremtik.

Csak szólna már, csak szólna már
 A harcok harsány trombitája!
 A csatajelt, a csatajelt
 Zajongó lelkem alig várja!

Örömmel vágom én magam
 Föl paripámra a nyeregbe!
 A bajnokok sorába én
 Szilaj jókedvvel nyargalok be!

Ha megvagdadják mellemet,
 Fog lenni, aki bekötözze,
 Fog lenni, aki sebemet
 Csókbalsammal forrasztja össze.

Ha rabbá tesznek, lesz, aki
 Homályos börtönömbe jó el,
 S föl fogja azt deríteni
 Fényes hajnalcsillag-szemével.

Ha meghalok, ha meghalok,
 A vérpadon vagy csatatéren,
 Lesz, aki majd holttestemről
 Könyűivel lemossa vérem!

EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET . . .

Egy gondolat bánt engemet:
 Ágyban, párnák közt halni meg!
 Lassan hervadni el, mint a virág,
 Amelyen titkos féreg foga rág;
 Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
 Mely elhagyott, üres szobában áll.

Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj énnekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földetrázó mennydörgés dönt le...—
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép,
Pirosló arccal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
„Világszabadság!”
S ezt elharsogják,
Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velök megütközik:
Ott essem el én,
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivemből,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az acéli zörej,
A trombita hangja, az ágyudörej,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivivott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva.—
Ott szedjék össze elszórt csontomat,
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kíséretével
A hősokeket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

A KUTYÁK DALA

Süvölt a zivatar
A felhős ég alatt,
A tél iker fia,
Eső és hó szakad.

Mi gondunk rá? mienk
A konyha szöglete,
Kegyelmes jó urunk
Helyheztetett ide.

S gondunk ételre sincs.
Ha gazdánk jóllakék,
Marad még asztalán,
S mienk a maradék.

Az ostor, az igaz,
Hogy pattog némelykor,
És pattogása fáj,
No de: ebcsont beforr.

S harag multán urunk
Ismét magához int,
S mi nyaljuk boldogan
Kegyelmes lábait!

A FARKASOK DALA

Süvölt a zivatar
A felhős ég alatt,
A tél iker fia,
Eső és hó szakad.

Kietlen pusztaság
 Ez, amelyben lakunk;
 Nincs egy bokor se, hol
 Meghúzhatnók magunk.

Itt kívül a hideg,
 Az éhség ott belül,
 E kettős üldözőnk
 Kinoz kegyetlenül;

S amott a harmadik:
 A töltött fegyverek.
 A fehér óra le
 Piros vérünk csepeg.

Fázunk és éhezünk
 S átlóve oldalunk,
 Részünk minden nyomor . . .
 De szabadok vagyunk!

A MAGYAR IFJAKHOZ

Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?
 Avvagy virág vagy te, hazám ifjusága? . . .
 Jaj az olyan kertnek,
 Jaj még annak is, mert megverte az isten,
 Ahol, mint ti vagytok, magyar ifjak, ilyen
 Virágok teremnek!

Felhő alakjába lelkem átöltözik,
 Ugy száll a hon fölött nyugattól keletig
 Sötéten, csendesen;
 Ha volna mennyköve, mint van a felhőnek,

Csapásitól ifjak, sokan hevernének
A port, élettelen.

Mert ti az életet meg nem érdemlitek.
Egész nagy csillagok voltak őseitek,
És ti? csak parányok!
Ne adja a balsors, hogy e szegény haza
Bajában reátok szorúljon valaha
Ti meg nem ónátok.

Szivetek mindig-nyílt ajtajú palota:
Tódulnak, tódulnak seregestül oda
Víg, zajos vendégek!
Garázda népséggel telik meg a terem,
S ezek között helye nincs az örömtelen
Honfiérezménynek.

Sziveteknek alig marad egy szöglete,
Ahol titkon magát pók gyanánt szövi be
A hazaszeretet.
S ez is csak addig van, míg jön az önérdék,
Ez azt javasolja, hogy lesöpörjétek,
Mint hitvány szemetét.

Ó mily gyöngék vagytok! kiknél a hazának
Fénye nem ér annyit, mint a hiuságnak
Mulandó csilláma.

Ómily gyöngék vagytok! nap süthetne rátok
S e helyett kis lámpa, melyet körülálltok,
Nyomorú kis lámpa.

Szent hazaszeretet, mibe mártsam tollam?
Hogy dicső képedet híven lerajzoljam,
Oly híven, oly szépen,

Hogy megbűvöld, ki rád szemét fogja vetni,
 Hogy örök tanyára tégy szert valamennyi
 Magyar kebelében.

Ti bálványimádók, hiúság rabjai!
 Jertek, gyilkot fogok szivembe mártani,
 Hadd feccsenjen vére
 Szét fejeitekre . . . tán sikere leszen,
 Tán megtértetek tőle . . . jertek hozzám ezen
 Új keresztelésre.

A NÉP NEVÉBEN

Még kér a nép, most adjatok neki!
 Vagy nem tudjátok, mily szörnyű a nép,
 Ha fölkel és nem kér, de vesz, ragad?
 Nem hallottátok Dózsa György hírét?
 Izzó vas trónon őt elégetétek,
 De szellemét a tűz nem égeté meg,
 Mert az maga tűz; úgy vigyázzatok:
 Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

S a nép hajdan csak eledelt kívánt,
 Mivelhogy akkor még állat vala;
 De az állatból végre ember lett,
 S emberhez illik, hogy legyen joga.
 Jogot tehát, emberjogot a népnek!
 Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg
 Isten teremtményén, s ki rá süti:
 Isten kezét el nem kerülheti.

S miért vagytok ti kiváltságosok?
 Miért a jog csupán ti nálatok?

Apáitok megszerzék a hazát,
De rája a nép-izzadás csorog.
Mit ér, csak ekkép szólni: itt a bánya!
Kéz is kell még, mely a földet kihányja,
Amíg föltűnik az arany ere
S e kéznek nincsen semmi érdeme?

S ti, kik valljátok olyan gőgösen:
Mienk a haza és mienk a jog!
Hazátokkal mit tennétek vajon,
Ha az ellenség ütne rajtatok?
De ezt kérdezni! engedelmet kérek,
Majd elfeledtem győri vitézségtek.
Mikor emeltek már emlékszóbot
A sok hős lábnak, mely ott úgy futott?

Jogot a népnek, az emberiség
Nagy szent nevében, adjatok jogot,
S a hon nevében egyszersmind, amely
Eldől, ha nem nyer új védoszlopot.
Az alkotmány rózsája a tiétek,
Töviseit a nép közé vetétek;
Ide a rózsza néhány levelét
S vegyétek vissza a tövis felét!

Még kér a nép, most adjatok neki;
Vagy nem tudjátok: mily szörnyű a nép,
Ha fölkel és nem kér, de vesz, ragad?
Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vas trónon őt elégetétek,
De szellemét a tűz nem égeté meg,
Mert az maga tűz úgy vigyázzatok:
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

A RAB

„Te éretted harcolék, szabadság,
S láncra verve lábam és karom
Világosság, téged szomjazalak,
S mint vakandok, föld alatt lakom

Mikor üt a megváltás órája,
Mikor üt a boldog óra már,
Melyben újra szabad léget szívok,
S újra rám sütsz fényes napsugár?“

Lenn az élők nagy koporsajában,
A börtönben, így sohajt a rab,
S már, az isten tudná, hányadikszor,
Hiszen olyan régi, régi rab!

Vagy tán még csak egy pár kurta napja,
Hogy a sírnak testvérébe bujt?
Nagy művész a fogság szenvedése,
Minden órát századokra nyújt.

Nem napok, nem! évek folytak el már,
Amióta ide vettetett,
Hosszu kínos évek, mik fölvesték
Homlokára sötét nevöket.

És fejét már régen a szegény rab
Bilincsel zúzta volna szét,
De egyetlen társa, a reménység,
Megragadta fölemelt kezét

A reménység, hogy ő még szabad lesz!
Múlják itt bár éltenek fele,

Hátralévő megmaradt felét az
Édes szabadságban tölti le.

És ezért várt, és ezért nem zúzta
Bilincisével szerteszét fejét,
Várva várt, s a lomha évek száma
Feje fölött meggyülekezék.

S jött a végén e hollóseregnek,
Végre jött egy szép fehér galamb,
Jött a drága hírnek meghozója,
Hogy utószor van ma ott alatt.

Nyílik, nyílik ím a börtönajtó,
Leveszik kezéről a vasat
Fölsikolt és összerogy . . . örökre . . .
Örömeiben szíve meghasadt.

NEMZETI DAL

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok! —
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ős apáink,

Kik szabadon éltek haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz.
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rá kentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak.
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

FÖLTÁMADOTT A TENGER

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt e tenger,
Hánykódnak a hajók,
Súlyednek a pokolra,
Az árboc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,

S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanúságúl:
Habár fölül a gálya,
S alúl a víznek árja,
Azért a víz az úr!

RÁKÓCZI

Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Ó Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sírva fakadunk!

Az ügy, melynek katonája voltál,
Nemsokára diadalmat ül,
De te nem léssz itt a diadalnál,
Nem jöhetsz el a sír mélyiből.

Hamvaidnak elhozása végett
Elzarándokolnánk szívesen,
De hol tettek le a földbe téged,
Hol sirod? nem tudja senki sem!

Számkiűztek nemzeted köréből,
Számkiűzve volt még neved is,
S bedőlt sirod a század terhétől,
Mely fölötte fekszik, mint paizs.

Ó de lelked, lelked nem veszett el,
Ilyen lélek el nem veszhett;

Szállj le hozzánk hősi szellemeddel,
Ha kezdődik majd az ütközet.

Vedd a zászlót, vedd szellemkezedbe,
S vidd előttünk, mint hajdan vivéd,
S másvilági hangon lelkesítve
Erősítsd meg seregünk szívét!

S rohanunk az ellenség elébe,
S ha utánunk nyúl száz drága kéz,
S lesz előttünk száz halálnak képe:
Nem lesz köztünk, aki visszanez.

S majd ha eljön győzedelmünk napja,
A szabadság dicső ünnepe,
Igy kiált föl millióknak ajka:
Aki kezdte, az végezte be!

A LEDŐLT SZOBOR

Állt egy szobor magas hegy tetején.
Olyan magas volt e hegy, hogy neki
A fellegek szolgáltak öv gyanánt,
S vállán pihent meg nyári délben a nap.

E hegytetőn állott az ércszobor,
Egy méltóságos óriás-alak,
Egyik kezében háborúi kard,
Másik kezében győzedelmi zászló.

Mikép jutott e hegyre e szobor?
A földről vitték őt oda, vagy az
Égből esett le? . . . így szentebb, de úgy
Magasztosabb, ha emberkéz emelte.

Az ég s a föld közös munkája volt,
Isten segített, ember fáradozott;
Sok száz esztendő múlt el, mialatt
Sok miljom kéz bevégezte a munkát.

De végre meglett. Fönn állt a szobor.
Európa látta s nézte, s mindenik
Térd meghajolt, lenyomta őket a
Fél tisztelet fél rettegés előtte.

Áll még a hegy, de orma bús rideg.
Hol a szobor, mely koronája volt?
Tán megirigylé a földtől e diszt
Az ég, s magához fölragadta? ó nem!

Földindulás jött, mely lerombolá,
Meginatá alapján őt e vész,
A magasból a mélybe dőlt alá,
S alant a völgyben elnyelé a posvány.

Hazám, hazám, te szent dicső szobor,
E posványban kellett fetrengened,
Ott henteregtél három századig
A sárrá rothadt zöld hullámok alján,

S fejed, mit egykor koszorú gyanánt
Öveztek fönn a szomszédcsillagok,
Az ingoványok undok férgei
Borították el ronda testeikkel.

Ó én hazám, ó én szegény hazám!
Minek nevezzem azt az érzeményt,
Mely mint egy sötét felhőszakadás
Omlik szivemből multad emlékére?

De félre, bú, de félre, gyász, el, el!
Nincs a mocsárban már a szent szobor,
Fertő-ágyából kiemeltük őt,
Kihoztuk őt a tiszta levegőre.

Ó jertek, jertek, mossuk tagjait,
Legyen, mint volt, olyan szeplőtelen,
Jöjön, segítsen mosni mindenik,
Az asszony könnyel és a férfi vérrel.

Ha régi fényében ragyogni fog,
Akkor menjünk pihenni, társaim
Akkor se még, nem! még azon kívül
Új kötelesség fáradalma vár ránk.

Föl kell emelnünk a szobrot megint
A hegyre, melyen egykor tündökölt,
Amelyről olyan méltóságosan
Nézett alá a bámuló világra.

Föl, nemzetemnek apraja, nagya,
Szégyen reá, ki lomhán vesztegel,
Dicsőség arra, aki dolgozik
Válasszatok most: szégyen vagy dicsőség!

RESPUBLIKA

Respublika, szabadság gyermeke
S szabadság anyja, világ jótevője,
Ki bujdosol, mint a Rákócziak,
Köszöntelek a távolból előre!

Most hódolok, midőn még messze vagy,
Midőn még rémes átkozott neved van,
Midőn még, aki megfeszíteni
Kész tégedet, azt becsülik legjobban.

Most hódolok, most üdvözöllek én,
Hisz akkor úgyis hódolód elég lesz,
Ha a magasból ellenidre majd
A véres porba diadallal nézesz.

Mert győzni fogsz, dicső respublika,
Bár vessen ég és föld elédbe gátot,
Miként egy új, de szent Napóleon,
Elfoglalod majd a kerek világot.

Kit meg nem térít szép szelíd szemed,
Hol a szeretet oltárlángja csillog,
Majd megtéríti azt szilaj kezed,
Melyben halálos vésznek kardja villog.

Te léssz a győző, a diadal-ív
Ha elkészül, a te számodra lészen,
Akár virágos tarka pázsiton,
Akár a vérnek vörös tengerében!

Szeretném tudni, ott leszek-e én
A győzedelmi fényes ünnepélyen?
Vagy akkorára már tán elvisz az
Enyészetsottlenn tartasírbamélyen?

Ha meg nem érem e nagy ünnepet,
Barátim, emlékezzetek meg rólam . . .
Republikánus vagyok s az leszek,
A föld alatt is ott a koporsóban!

Jertek ki hozzám, s ott kiáltsatok
 Siromnál éljent a reszublikára,
 Meghallom én azt, s akkor béke száll
 Ez üldözött, e fájó szív porára.

A SZÉKELYEK

Nem mondom én: előre székelyek!
 Előre mentek úgyis, hős fiúk;
 Ottan kíván harcolni mindegyik,
 Hol a csata legrémesebben zúg.
 Csak nem fajult el még a székely vér!
 Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ugy mennek a halál elébe ők,
 Amint más ember menyegzőre mén;
 Virágokat tűznek kalapjaik
 Mellé, s dalolnak a harc mezején.
 Csak nem fajult el még a székely vér!
 Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ki merne nékik ellenállani?
 Ily bátorságot szívében ki hord?
 Mennek, röpülnek, mint a szél, s üzik
 Az ellenséget, mint a szél a port!
 Csak nem fajult el még a székely vér,
 Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér!

CSATÁBAN

A földön is harag,
 Az égben is harag!
 Kifolyt piros vér és
 Piros napsugarak!

A lemenő nap oly
Vad bíborban ragyog!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Komoly felhők közül
Bámul reánk a nap,
Rettentő szuronyok
Füstben csillámlanak,
A sűrű lomha füst
Sötéten gomolyog,
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Ropog, hosszan ropog
Csatárok fegyvere,
Ágyúk bömbölnek, hogy
Reng a világ bele;
Te ég, te föld, talán
Most összeomlotok!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Szilaj lelkesedés
Foly bennem, mint tűzár,
A vérszag és a füst
Megrészegíte már,
Előre rontok én,
Ha élek, ha halok!
Utánam, katonák,
Utánam, magyarok!

AZ ERDÉLYI HADSEREG

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakálla
Mint egy fehér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békeségnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kísérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

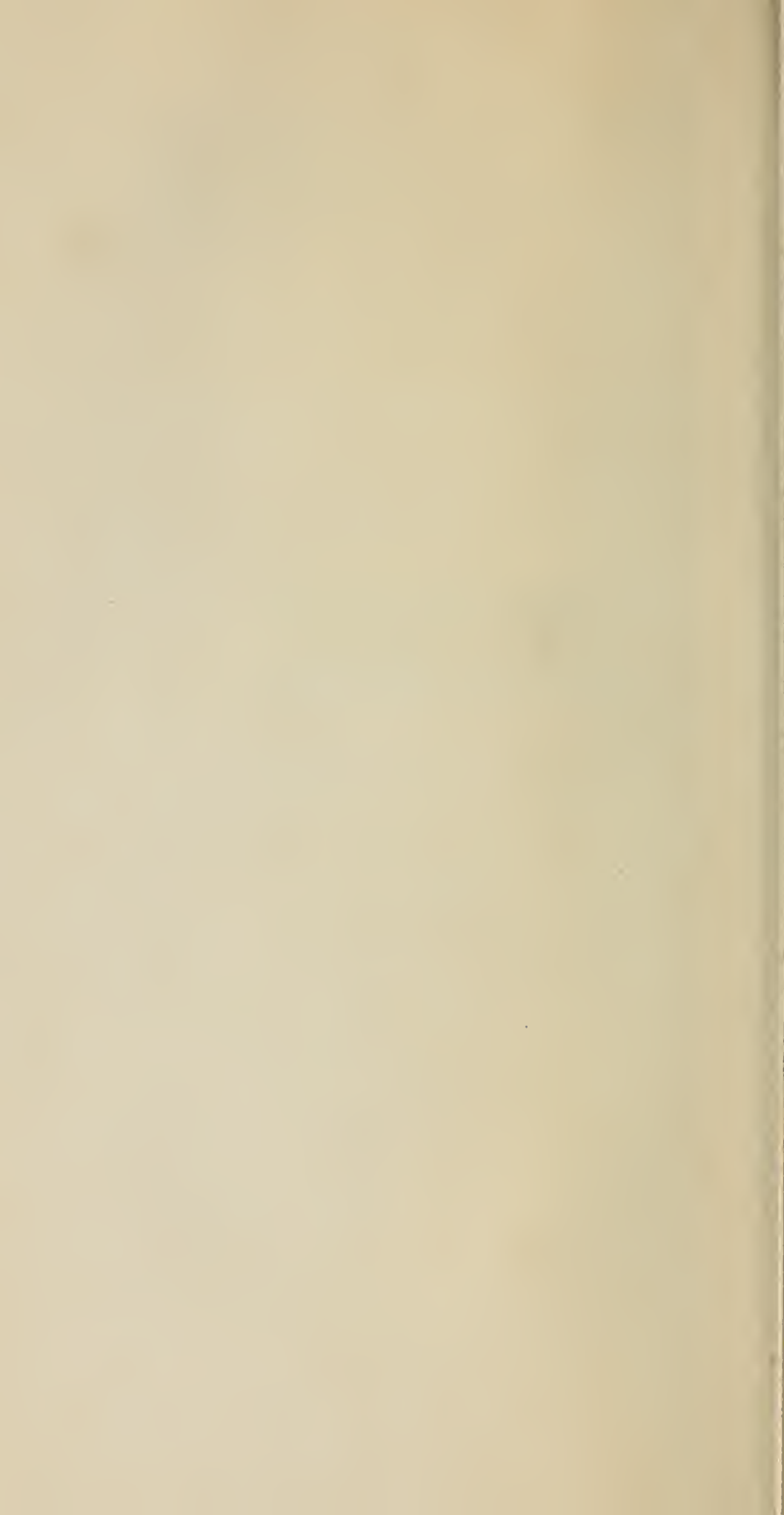
Két nemzet van egyesülve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légióként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökből építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénynyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga!

CIPRUSLOMBOK
ETELKA SÍRJÁRÓL

CS. E. KISASSZONY EMLÉKKÖNYVÉBE

Ha e sötét betűk, amiket itt leírok,
Lennének a balsors, amely tán téged ér:
Elvetném tollamat, nem írnék, bárha lenne
Minden vonásomért egy-egy ország a bér.

HULL A LEVÉL A VIRÁGRÓL

Hull a levél a virágról,
Elválok én a babámtól.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Sárgul a hold az ég alján,
Mind a kettőnk oly halovány.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Harmat hull a száraz ágra,
Könnyek hullanak orcánkra.
Isten hozzád, édes,
Isten hozzád, kedves
Galambocskám!

Lesz még virág a rózsafán,
 Egymást még mi is látjuk tán.
 Isten hozzád, édes,
 Isten hozzád, kedves
 Galambocskám!

MIT NEM TETTEM VOLNA ÉRTED

Mit nem tettem volna érted,
 Szép kis szőke gyermekem!
 De szerelmem bemutatni
 Megtiltotta végzetem.

Az egész, mit életemben
 Érted tennem lehetett,
 Annyi, hogy a koporsóba
 Én tevém be tetemed.

HOVÁ LEVÉL?

Hová levél? te szebb reményeimnek
 Korán kiégett hajnalcsillaga!
 Keresni foglak; — hasztalan kereslek
 Vagy még meglátjuk egymást valaha?

Ha majd az éjnek hallgatag felében
 Halvány sugárt a hold a földre vet:
 A temetőnek küszöbét átlépek,
 S fejem lehajtom sírhalmod felett.

Fölbredendsz-e ekkor álmaidból,
 És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád,

Hogy meghallgasd, amit majd ajakam szól:
A szerelemnek epedő szavát.

Fölébredendsz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy letöröljed lankadt pilláimról
Az érted omló könnyek záporát.

Fölébredendsz-e ekkor álmaidból,
És elhagyod mély, hűvös nyoszolyád?
Hogy szellemed majd égő csókjaimtól
S keblem tüzétől melegüljön át.

Vagy holtjokat a sírok ki nem adják?
S csak a mennyben találkozol velem?
Vagy többé sem az éj sem a mennyország
Meg nem mutat már tégedet nekem?!

ZÁRJÁTOK BE MÁR AZT A KOPORSÓT

Zárjátok be már azt a koporsót,
És vigyétek ki a temetőbe!
Hisz elég rég nézem már, hogy bennem
Megmaradjon mindörökre képe,
Vagy hogy szívem, lelkem összetépje!

JAJ, BE BÚS EZ A HARANGSZÓ!

Jaj, be bús ez a harangszó!
Neked harangoznak,
Kedves, hervadt rózsaszála
Tizenöt tavasznak!

A templomnál van koporsód
 Koporsód van itten!
 Hova veled vőlegényként
 Egykor jőni hittem.

Védangyala kedvesemnek
 Odafönn a mennyben!
 Szánj, és vedd el eszemet, vagy
 Vigasztalj meg engem.

Vagy talán te is meghaltál?
 Tán megölt a bánat?
 Hogy hervadni hagytad ezt a
 Legszebb rózsaszálat.

ÉN VAGYOK ITT

Én vagyok itt, emésztő gyönyöröm!
 Én, sírhalmodnak hű zarándoka;
 Kérdezni jöttem, hogy mit álmodál
 A föld alatt az első éjszaka?

Ó én nagyon borzasztót álmodám:
 A földet a nap űzé, kergeté,
 Kétségbeesve vágatott a föld
 A mélybe le s a csillagok fölé;

Utána a nap fáradatlanúl
 A végtelent keresztünyargalák,
 És végre elkezdett rohanni az
 Egész rendvesztett, megbomlott világ.

És e zavarban egyre kergeté
 A földet a nap, s vad haragja közt,

Hogy kergeté hiába, megragadt
Szilaj kezével egy nagy üstököst.

S rá dobta . . . épen szívemen talált.
Képzelfetű, mint fájt e seb nekem;
De úgy még sem fájt, mint az, amit vert
Bennem halálod, legszebb örömem!

MIÉRT TEKINTESZ BE SZOBÁMBA?

Miért tekintesz be szobámba?
Kíváncsi hold!
Nem úgy foly már itt a világ, mint
Hajdanta folyt.

Egykor ha pillantásod hozzám
Betévedett:
Látád a szívben meg nem férő
Lángéletet.

Bú, kedv között élet-halálra
Látál csatát,
De győzedelmeskedni a bút
Nem láthatád.

Ez akkor volt, — ha megtekinted
Most arcomat,
Azt vélheted: tükörben látod
Tenmagadat.

Hideg vagyok és szótalán, mint
— Ahonnan jó
E hidegségem, szótlanságom, —
A temető.

HOL VAGY TE, RÉGI KEDVEM?

Hol vagy te, régi kedvem?
 Te pajkos, vad fiú!
 Fölválta lánytestvéred,
 A szótlan, méla bú.

Játékszered volt szívem,
 Hová nem hordozád
 Nyilként rohanva, vitted
 A nagy világon át,

Mig végre megbotlottál
 Egy sírhalom fölött,
 S estedben a játékszer,
 Szívem, kettétörött.

JÁTSZIK ÖREG FÖLDÜNK

Játszik öreg földünk
 Fiatal sugarával a napnak;
 Pajkos enyelgés közt
 Egymásnak csókokat adnak.

A Duna hullámin,
 Bércén, völgyén a vidéknek,
 Tornyokon, ablakokon,
 Mindenhol csókjaik égnek.

Oly jó kedvű a nap
 Jöttén, jó kedvű lementén,
 Mintha nem is látná
 Sírhalmodat, édes Etelkém!

KÉKET MUTATNAK MÉG . . .

Kéket mutatnak még a távol erdő
 Virító fáin a zöld levelek?
 Tajtékszik még a Duna, mint szilaj mén?
 Ha vakmerő harcosként rajt teremvén,
 Kergetni kezdi őt a fergeteg.

Pirúl a szép menyasszony még, a hajnal?
 Ha vőlegényét várja, a napot;
 S harmatkönyűket sír még a bús özvegy,
 Az éj? midőn a csillagokhoz fölmege,
 És látja a sok árva magzatot.

Megmérhetetlen látköröm volt egykor,
 Hanem most már nem látom ezeket:
 Az a kis domb, mely kedvesem takarja,
 Rám nézve kél átláthatlan magasra,
 S elrejt előlem földet és eget.

HA ÉLETÉBEN

Ha életében nem szerettem volna
 A szőke fürtök kedves gyermekét:
 Övé leendett életem, szerelmem,
 Midőn halotti ágyon feküvék.

Mi szép, mi szép volt a halotti ágyon!
 Mint hajnalban ha fényes hattyu száll,
 Mint tiszta hó a téli rózsaszálon:
 Lengett fölötte a fehér halál.

HIÁBA VÁRLAK HÁT

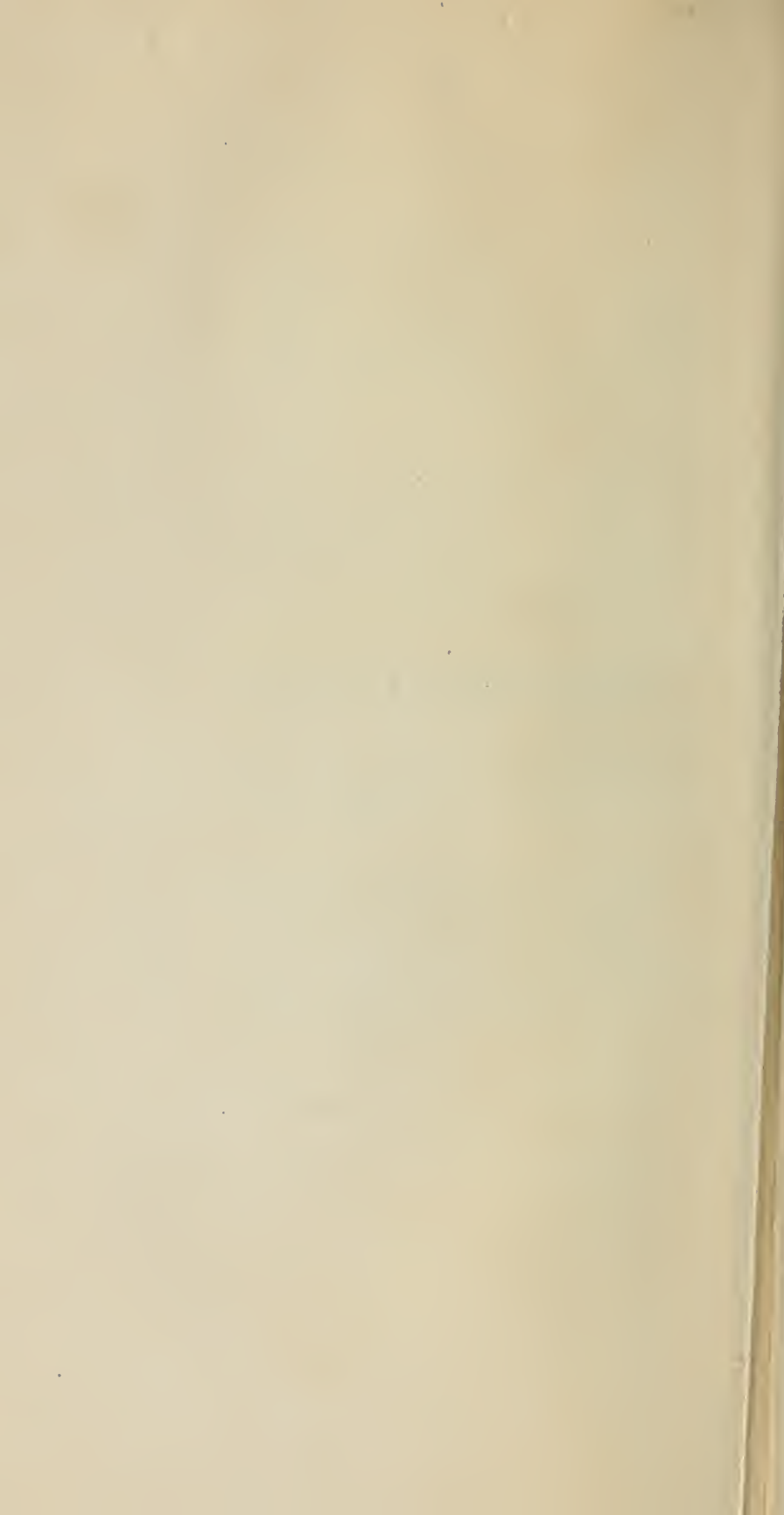
Hiába várlak hát ezentúl?
Megsiratott szép gyermekem!
Meg nem jelensz többé nekem?
Mint eddig gyakran megjelentél
Szobámban csöndes éjeken.

Eljő az éj, eljő az éjfél;
Mi haszna jó? nem jó veled.
Nem látom lengő szellemed,
S reményem eltörött szárnyával
Födöm be bágyadt szememet.

Hová levél? miért maradsz el?
Örökre kedves szép leány!
Hervadt orcám ijeszt talán?
Ne félj, ne félj hervadt orcámtól:
Érted levék oly halovány.

Ó jőj fel egyszer még sirodból,
Mindennél drágább árny-alak!
Csak hogy még egyszer lássalak;
Aztán mondd, hogy terhedre van búm,
S többé nem háborítalak.

SZERELEM GYÖNGYEI

SZÁZ ALAKBA

Száz alakba öltözik szerelmem,
Száz alakban képzél tégedet.
Majd sziget vagy s vívó szenvedélyem
Mint szilaj folyam fut körüléd.

Máskor ismét, édes kedvesem, hogy
Szentegyház vagy, én azt gondolom,
És szerelmem mint repkény huzódik
Fölfelé a szentegyház-falon.

Néha gazdag útas vagy s szerelmem,
Mint az útonálló megrohan,
Néha meg mint jámbor alamizsnás
Lép elédbe alázatosan.

Majd a Kárpát vagy, s én ott a felhő,
S mennydörgéssel ostromlom szived.
Majd meg rózsadomb vagy, s én körüléd
Csalogányként zengek éneket.

Im, szerelmem ekkép változik, de
Soha meg nem szűnik, mindig él,
S nem gyöngül, ha néha szelidebb is
Gyakran csendes a folyó, de mély!

ÁLMAIMBAN GYAKRAN

Álmaimban gyakran látogatsz meg,
Életemnek legszebb álma te!
Onnan van, mert rajzolásit elmém
Minden este véled végzi be.

Te vagy elmém végső gondolatja,
Mielőtt bezárkozik szemem.
Igy az égen, mielőtt az éj jön,
A szép alkony mindig ott terem.

Hejh, leányka, akarod-e tudni:
Álmaimnak foglalatja mi?
Rövid az, de oly szép! látlak téged
Szerелеmmel rám mosolygani.

Ha ez így van, mint álmodni szoktam,
Ha szeretsz tán engem, ó leány!
Add tudtomra, kérlek, hogy ne légyen
Boldogságom álmokép csupán.

De ha nincs így, ó ha nem szeretsz, s tán
Kebled értem soha nem hevül:
Akkor akkor legjobb lesz alunnom
És álmodnom véghetetlenül.

Kérem istent, hogy ne ébresszen föl
Az ítéletkor se engemet;
Jobb itt lenn csak álmodnom, hogy bírlak,
Mint a mennyben lennem nélküled!

A VILÁGTÓL ELVONULVA

A világtól elvonulva élni
 Egy csöndes kis házfödél alatt,
 Elvonulva, lyányka, véled élni
 Ó mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
 Mely úgy sem más, mint egy csatatér.
 Harcolunk s mi harcaink jutalma?
 Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küzködjem én örökké?
 S megvagdalni hagyjam lelkemet?
 A babér csak elfödi sebünket,
 Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
 S ahová vezetsz: megyek veled;
 Ó de messze menjünk, hogy ne lássam
 Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
 Hogy minket ne érjen majd utol
 Mult időm emléke, e madár, mely
 Harcainkról oly búsan dalol.

HÁBORÚVAL ÁLMODÁM

Háborúval álmodám az éjjel,
 Háborúba hítták a magyart;
 Fölhívó jelül, mint hajdanában,
 Országszerte járt a véres kard.

S fölriadt a véres kard láttára,
 Akinek csak egy csepp vére volt.
 A szabadság drága koszorúja,
 Nem hitvány pénz volt a harci zsold.

Épen e nap volt menyegzőnk napja,
 Az enyém, leányka, s a tiéd;
 S én, hogy haljak a honért, elhagytam
 Házasságunk első éjjelét.

Úgy-e, lyányka, a menyegző napján
 Menni és meghalni, szörnyű vég?
 És mégis, ha rá kerülne a sor,
 Ugy tennék, mint álmomban tevék.

A LETARLOTT

A letarlott megsárgult vidéken
 Szomorúan ül az őszi köd
 Mult időmnek szomorú emléke
 Őszi ködként ült szívem fölött.

Feljön a nap fényes arculatja
 És eloszlik a szomoru köd
 Fényes arcod megláttam, leányka,
 S világosság lett szívem fölött.

Ó de, lyányka, ugy ne tégy, mint a nap,
 Mely azért veré el a ködöt,
 Csak azért, hogy tisztán lássék: milyen
 Hervadás van a világ fölött.

ELNÉMULT A FERGETEG

Elnémult a fergeteg süvöltő
 Hárfájának zordon éneke.
 Nyúgott a táj, mint az arc, mely küz-
 A halállal s már kiszenvede. [dőtt

Oly szelíd, szép őszi délután van!
 Itt-ott látni csak kis felleget;
 A viharból úgy maradt meg ez, mint
 Bús időkből az emlékezet.

A faluknak bádogtornyait a
 Nap sugári megaranyozák;
 Délibábok távol tengerében
 Mint hajók lebegnek a tanyák.

Áttekintek a nagy láthatáron,
 Rónaság ez, völgy- és hegytelen.
 Szívem is most ily végetlen róna
 Nincsen benne más, csak szerelem.

Szívem olyan tele szerelemmel,
 Hogy terhétől csaknem elesik.
 Ugy vagyok, mint a fa, melynek ága
 Alig bírja dús gyümölcseit.

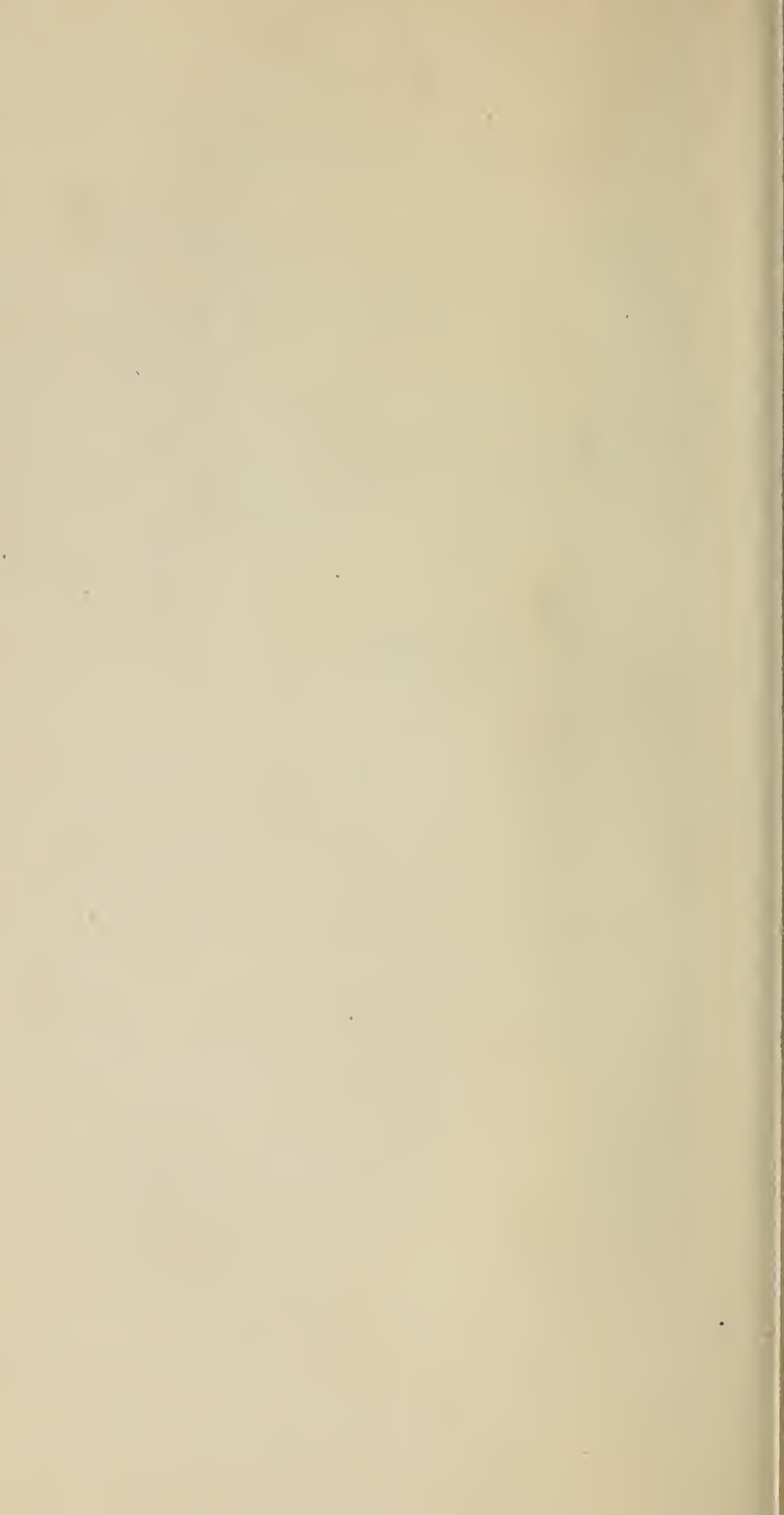
Szívem így, megtelve szerelemmel,
 Egy pohár, amely csordultig áll
 Drága bor! . . . s ha a lány porba önti?
 Kár lesz . . . inkább idd ki te, halál!

MILYEN FURCSA ÁLMAM

Milyen furcsa álma volt az éjjel!
Lyányka, te megszúrtad szívemet,
És belőle minden vér kifolyt; de
Minden csepp vérből egy rózsa lett.

Mit jelenthet ez az álom? semmit,
Csak azt, hogy ilyen a szerelem;
A szegény szívet halálra gyötri,
S olyan édes ez a gyötrellem!

FELHŐK

ELVÁNDOROL A MADÁR

Elvándorol a madár,
Ha őszre jár
Az idő.
(Tavasszal azonban ismét visszajő.)
Száll.... száll.... száll.... viszi szárnya;
Azon veszed észre magad, hogy már a
Távolság kék levegőit issza.
Olyan sebesen száll,
Hogy eltűnő álomnak véled. —
A madárnál
Mi száll tova még sebesebben?.... az élet!
De, mint a madár, ez nem tér többé vissza.

NEM SÍROK ÉN

Nem sírok én és nem panaszkodom;
Nem mondom én el másnak: mi bajom?
De nézzetek színetlen arcaimra,
Ott föl van írva;
És nézzetek szemembe, mely kiégett,
S belőle kiolvashatjátok,
Hogy rajtam átok fekszik, átok,
Hogy fáj nekem, hogy nagyon fáj az élet!

SZERETNÉM ITT HAGYNI

Szeretném itt hagyni a fényes világot,
 Amelyen oly sok sötét foltot látok.
 Szeretnék rengetegbe menni,
 Ahol nem lenne senki, senki!
 Ott hallgatnám a lombok suttogását,
 Ott hallgatnám a patakok zugását
 És a madárnak énekét,
 S nézném a felhők vándorseregét,
 Nézném a nap jöttét s lementét
 Mig végre magam is lemennék.

MI A DICSŐSÉG?

Mi a dicsőség? tündöklő szivárvány,
 A napnak könnyekben megtört sugára.

SOK EMBERT ISMEREK

Sok embert ismerek,
 Ki önmagát legjobban szereti;
 De másnak ismét vannak kedvesi,
 Kiket magánál forróbban szeret,
 S ezeket sokszor még is megbántja.
 Aztán megbánja,
 Hogy könnyeket facsart szeméből,
 Kinek egy vidám pillantataért,
 Kinek egy mosolyáért
 A legszebb részt od'adná életéből.
 Ilyenkor tudja csak: mi a gyötrellem?
 Mik a keservek?
 És kéri szívét: repedj meg, ó szívem!
 S ez — büntetésül — nem reped meg!

A BÁNAT? EGY NAGY OCEÁN

A bánat? egy nagy oceán.
S az öröm?
Az oceán kis gyöngye. Talán,
Mire fölhozom, össze is töröm.

MIT ETTÉL, FÖLD

Mit ettél, föld, hogy egyre szomjazol?
Hogy annyi könnyet s annyi vért iszol?

HOVÁ LESZ A KACAJ

Hová lesz a kacaj,
Hová lesz a sohaj,
Ha hangja elenyész?
S hová lesz az ész,
Midőn már nem gondolkodik?
S a szeretet,
S a gyűlölet,
Ha a szívből kiköltözik?

TE IFJÚSÁG

Te ifjúság, te forgószél!
Ki szép virágfűzért
Sodorsz magaddal e virágokat
Futtodban homlokunkra kerítéd
Egy perc alatt
Ismét leröpítéd,

S gyorsan tovább futasz.
 Mi búsan álmélkodva állunk
 S kérdezzük: igaz-e, hogy nálunk
 Valál? talán nem is igaz!

KIK A FÖLD ALACSONY PORÁBÓL

Kik a föld alacsony porából,
 Mit minden féreg gázol,
 A naphoz emelkedtek,
 Ti szárnyas, óriási lelkek!
 Hogy van, hogy titeket a törpe világ
 Mindig kicsinyeknek kiált?
 Természetes! hiszen a tölgy a bérceken
 Kisebbnek tetszik, mint a fűzfa ide lenn.

AZ ÉN SZIVEM

Az én szívem egy földalatti lak,
 Sötét, sötét!
 Az öröm egy-egy fényes sugarat
 Csak néha vét
 Mélyébe e földalatti háznak.
 Ez a fény is csak azért pillant bele,
 Hogy lássa a szörnyeket, mik ott tanyáznak,
 Mikkel tele van, tele!

MIVÉ LESZ A FÖLD?

Mivé lesz a föld? megfagy-e, elég-e?
 Én úgy hiszem, hogy meg fog fagyni végre.
 Megfagyasztják a jéghideg szívek,
 Amelyek benne s bele fekszenek.

FÖNSÉGES ÉJ!

Fönséges éj!

Az égen tündökölve ballag

A nagy hold s a kis esti csillag.

Fönséges éj!

A harmat csillog a gyep bársonyán,

Bokor sátrában zeng a csalogány.

Fönséges éj!

Az ifju mostan megy szeretője után

S most megy gyilkolni a zsvány.

Fönséges éj!

KI FOGJA VAJON MEGFEJTENI

Ki fogja vajon megfejtteni

E rejtélyt:

Az emberiségnek könnyei

Lemoshatnák-e az emberiségnek szennyét?

SZÉP KEDVESEM

Szép kedvesem, ha majd az oltár mellett

Dobog felém szerelmes kebled!

S ha majd körülünk apró gyermekek

Mosolyganak, enyelgenek!

S ha majd fölénk a szemfedő borúl,

S kivisznek, s rajtunk a sír domborúl!

S ha majd hozzánk az unokák kijőnek

Szép alkonyán a sárga, csendes ősznek,

S merengve nézik ákáclombjainkat,

Miket fejfánk nál a lég halkan ingat

Ó SZERELEM

Ó szerelem, te óriási láng!
 Ki a világot gyujtod ránk,
 Aztán ellobbansz tán egy perc alatt,
 S örök sötétség és hideg hamvad marad.

MULANDÓSÁG

Mulandóság a királyok királya.
 Ez a világ az ő nagy palotája.
 Sétál föl és le benne,
 S nincs hely, hová ne menne,
 S hová lelép, amire hág,
 Minden pusztúl körüle fekszenek
 Szétszórva: eltört koronák,
 Hervadt virágok, megrepedt szivek.

FÖVÉNYSZEM HARMATCSEPP

Fövényszem harmatcsepp a szikla,
 Ezer villám meg nem rengethet [melyet
 Az örökké rengő tenger
 A tiszta napfény és a szennyes ember
 És minden, minden a világon
 Csak álom, tünedékeny álom.
 Ez álma mind a természetnek,
 Kit miljom év előtt szender lepett meg,
 S ki álmodik
 Talán még miljom s miljom évekig.
 De fölébred végre,
 Egyszerre fölriad,

Fölkeltik egyre-rémesb álmai,
 És ekkor a borzalom miatt
 A semmiség feneketlen tengerébe
 Fog ugrani.

FEJEMBEN ÉJ VAN

Fejemben éj van, éjek éjjele,
 S ez éj kísértetekkel van tele;
 Agyamban egymást szülik a gondolatok,
 S egymást tépik szét, mint vadállatok.
 Lázzal verő szívemnek vére forr,
 Mint boszorkány üstjében a bűvös víz.
 Gyúlt képzeletem mint meteor
 Fut át a világon és magával visz.
 Laktársam a kétségbeesés,
 Szomszédom a megőrülés.

A FELHŐK

Ha én madár volnék: örökké
 A felhők közt szállonganék.
 Ha festő volnék: egyebet sem,
 Csupán felhőket festenék.

Ugy kedvelem én a felhőket!
 Megüdvözlöm mindegyiket
 Érkeztekor, s elmondom néki
 Távoztakor: isten veled.

Ó nekem olyan jó barátim
 E tarka égi vándorok.

Ugy ismernek már, hogy talán még
Azt is tudják, mit gondolok.

Oly sokszor néztem én őket, ha
Szép halkan szenderegtenek
A hajnal és az alkony keblén,
Mint ártatlan kis gyermekek.

És néztem őket, hogyha jöttek
Mint haragos vad férfiak,
Hogy a viharral, e zsarnokkal
Élet-halálra vívjanak.

És néztem, hogyha virasztott a
Beteg ifjú, a holdvilág,
S ők halvány arccal ezt, miként hű
Lyánytestvérek, körülfogák.

Láttam már minden változásban,
Melyen csak általmentenek;
S akármikor s akárhogy látom,
Mindég egyformán tetszenek.

Miért vonzódom úgy hozzájuk?
Mert ők lelkemnek rokoni,
Mely mindig új s új alakot vált
S mégis folyvást az egykori.

Lehet még másban szinte hozzám
A felhőt hasonlítani:
Vannak neki, miként szememnek,
Könyűi és villámai.

ALKONY

Olyan a nap, mint a hervadt rózsza,
 Lankadtan bocsátja le fejét;
 Levelei, a halvány sugárok
 Bús mosolylyal hullnak róla szét.

Néma, csendes a világ körülöm,
 Távol szól csak egy kis estharang,
 Távol s szépen, mintha égből jönne
 Vagy egy édes álomból e hang.

Hallgatom mély figyelemmel. Ó ez
 Ábrándos hang jól esik nekem.
 Tudj' isten, mit érzek, mit nem érzek,
 Tudja isten, hol jár az eszem.

HOMÉR ÉS OSZIÁN

Hol vannak a hellenek és hol a celták?
 Eltűntenek ők, valamint
 Két város, amelyet
 A tengerek árja benyel,
 Csak tornyaik orma maradt ki a vizből....
 E két torony orma: Homér és Oszian.

Koldús vala az,
 Királyfi emez. Mi különbség!
 De egybe hasonlatosak:
 Mind ketteje vak volt.
 Szemfényüket tán
 Lelkök lobogó tüze, önnön
 Dicsőségök nagysága vevé el?

Nagy szellemek ők! ha varázskézeik
Érintik a lant idegét,
Mint isten igéje, világot
Alkotnak az ember elé,
Mely bámulatos szép
És bámulatos nagy. —

Halljátok Homért?
Dalában a mennyei bolt
Egy csendes örömnek örök mosolya,
Ahonnan a hajnali bíbor
S a déli sugár aranya
Oly nyájasan ömlik alá
A tengeri szőke habokra
És bennök a zöld szigetekre,
Hol istenek üzik az emberi nemmel
Boldog vegyülésben
Játékidat, ó gyönyörű szerelem!

S látjátok amott Osziánt?
Az éjszaki tenger örök ködű földén
Vad szikla fölött viharokkal együtt
Harsogja dalát az alaktalan éjben,
És feljön a hold,
Mint a lemenő nap,
Oly vérvörösen,
S zord fénybe borítja a rengeteget, hol
Bolygnak seregestül
A harc mezején elesett daliák
Bús szellemei.

Minden mi világos,
Minden mi virágzó
Dalodban, ó koldusok őse, Homér!

Minden mi sötét,
Minden mi sivár,
Dalodba, királyi utód, Oszián! —

Csak rajta, daloljatok egyre,
Verjétek a lantot, az isteni lantot,
Homér s Oszián!
Eljönnek az évek
Századjai s ezredei; letipornak
Mindent könnyörtelenül, ó de
Ti szentek vagytok előttök;
Mindenre a sárga halált lehelik,
Csak ősz fejetek koszorúja marad zöld!

ŐSZ ELEJÉN

Üres már a fecskefészek
Itt az eszterhéj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek
Vándor népe ott halad,

Ott a messzeség homályin,
Ott az égnek magasán.
Látom még, mint kis felhőket,
Vagy már nem is látom őket?
Csak úgy képzelem talán.

Elröpülnek, elröpültek,
Tavaszi s nyári vendégei,
És őket már nem sokára
A kertek s mezők virága
S a fák lombja követi.

Mint szeszélyes hölgy, a mennybolt
Majd borul, majd kiderül.

Ajka még mosolyg, s szemébe
Könny tolúl ennek sincs vége,
S ajkán újra mosoly ül.

Bús mosolygás és vidám könny!
Csodálatos keverék.

Észrevétlen karon fogja
És egy más világba vonja
A merengés emberét.

Órahosszat elmerengek,
És ha egy elejtett tárgy
Vagy harang, amely megkondul,
Fölriasztott álmaimbul:
Elmém, nem tudom, hol járt?

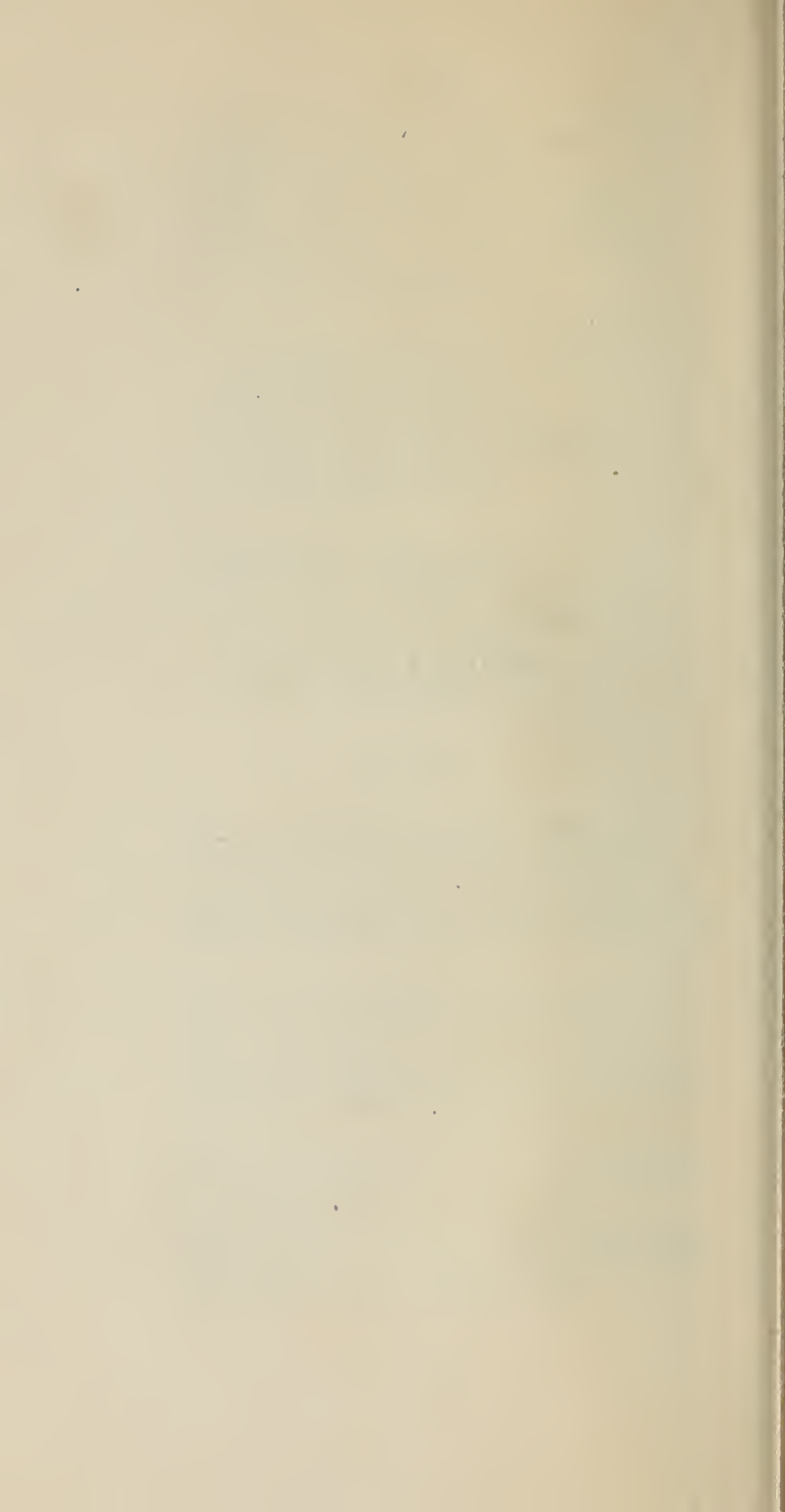
ÉJ VAN

Éj van, csend és nyugalomnak éje,
A magas menny holdas, csillagos;
Szőke gyermek, kék szemű kökényfa,
Drágagyöngyöm! mit csinálsz te most?

Engem édes álmak környekeznek,
De nem alszom, ébren álmodom,
Minden álmam egy fényes királyság,
S koronája te vagy angyalom!

Beh szeretném most, ha lopni tudnék,
A lopás bármily rút lelki folt!
Meglopnám az álmak kincstárát, hogy
Gazdagítsam a szegény valót.

NÉPDALOK

BEFORDÚLTAM A KONYHÁRA....

Befordúltam a konyhára,
Rágyujtottam a pipára....
Azaz rágyujtottam volna,
Hogyha már nem égett volna.

A pipám javában égett,
Nem is mentem én a végett!
Azért mentem, mert megláttam,
Hogy odabenn szép leány van.

Tüzet rakott eszemadta,
Lobogott is, amint rakta;
Jaj de hát még szeme párja;
Annak volt ám nagy a lángja!

Én beléptem, ő rám nézett,
Aligha meg nem igézett!
Égő pipám kialudott,
Alvó szívem meggyúlادott.

A SZERELEM, A SZERELEM....

A szerelem, a szerelem,
 A szerelem sötét verem;
 Bele estem, benne vagyok,
 Nem láthatok, nem hallhatok.

Őrizem az apám nyáját,
 De nem hallom a kolompját;
 Rá-rá megy a zöld vetésre,
 Hejh csak későn veszem észre.

Tele rakta édes anyám
 Eleséggel a tarisznyám;
 Elvesztettem szerencsésen,
 Lesz módom a böjtölésben.

Édes apám, édes anyám,
 Ne bizzatok most semmit rám,
 Nézzétek el, ha hibázok —
 Tudom is én, mit csinállok!

A VIRÁGNAK MEGTILTANI NEM LEHET....

A virágnak megtiltani nem lehet,
 Hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet;
 Kikelet a lány, virág a szerelem,
 Kikeletre virítani kénytelen.

Kedves babám, megláttalak, szeretlek!
 Szeretője lettem én szép lelkednek —
 Szép lelkednek, mely mosolyog szelíden
 Szemeidnek bűvösbájos tükrében.

Titkos kérdés keletkezik szivemben:
 Mást szeretsz-e, gyöngyvirágom, vagy en-
 Egymást űzi bennem e két gondolat, [gem?
 Mint ősszel a felhő a napsugarat.

Jaj ha tudnám, hogy másnak vár csókjára
 Tündér orcád tejben úszó rózsája:
 Bujdosója lennék a nagy világnak,
 Vagy od'adnám magamat a halálnak.

Ragyogj reám, boldogságom csillaga!
 Hogy ne legyen életem bús éjszaka;
 Szeress engem, szívem gyöngye, ha lehet,
 Hogy az isten áldja meg a lelkedet.

SÍKOS A HÓ, SZALAD A SZÁN....

Síkos a hó, szalad a szán,
 Esketőre viszik babám,
 Esketőre viszik szegényt
 Mások kívánsága szerint.

Hajh, ha mostan hó lehetnék:
 A szán alatt beroskadnék;
 Fölfordulna, s kedves babám
 Még egyszer átkarolhatnám —

Átkarolnám, ajakára
 Csókot nyomnék utójára,
 S melegétől hű szívének
 Elolvadnék.... úgy halnék meg!

KIS FURULYÁM SZOMORÚFÜZ ÁGA....

Kis furulyám szomorúfüz ága,
 Temetőben szomorkodik fája;
 Ott metszettem azt egy sírhalomról,
 Nem csoda, hogy oly siralmasan szól.

Ott hunytál le, kedves szép csillagom!
 Ragyogásod többé nem láthatom.
 Hogy ne volna hát sötét világom!
 Hogy volna hát élni kívánságom!

Haza ballag nyájam este felé,
 Én ballagok a temető felé,
 Kél a holdnak halovány orcája,
 Kél furulyám epedő nótája.

Addig epeszt a bánat engemet,
 Addig, addig nyögöm keservemet:
 Míg egyszer a hanggal egyetemben
 Lelkem is a más világba reppen.

TEMETÉSRE SZÓL AZ ÉNEK....

Temetésre szól az ének,
 Temetőbe kit kísérnek?
 Akárki! már nem földi rab,
 Nálam százszorta boldogabb.

Itt viszik az ablak alatt;
 Be sok ember sírva fakadt!
 Mért nem visznek engemet ki,
 Legalább nem sírna senki.

A FALUBAN UTCAHOSSZAT....

A faluban utcahosszat
 Muzsikáltatom magamat;
 Tele palack a kezembe,
 Táncolok, mint veszett fene.

Húzd rá, cigány, siralmasan,
 Hogy magamat kisírhassam.
 De majd ott, az ablak alatt
 Húzzatok valami vigat.

Ott lakik az én csillagom,
 Az én bujdosó csillagom,
 Aki tőlem elbujdosott,
 S világát mással éli most.

Hejh cigányok, itt az ablak:
 Most a leges-legvigabbat!
 Ne lássa az a csalfa lány,
 Hogy búsulok csalfaságán.

 ÁRVALYÁNYHAJ A SÜVEGEM
 BOKRÉTÁJA....

Árvalyányhaj a süvegem bokrétája,
 Árva leány a szerelmem violája;
 Azt magamnak kinn a pusztán szakasztottam,
 Ezt magamnak a faluban választottam.

Gyönyörű kis szőke leány a kedvesem,
 De hogy jó lesz, még abban sem kételkedem.
 A kék virág tiszta búza között terem,
 Mátkámnak is kék virág van a szemiben.

EZ A VILÁG AMILYEN NAGY....

Ez a világ amilyen nagy,
Te, galambom, oly kicsiny vagy;
De ha téged birhatnálak,
A világért nem adnálak!

Te vagy a nap, én az éjjel,
Teljes teli sötétséggel;
Ha szívünk összeolvadna,
Rám be szép hajnal hasadna!

Ne nézz reám, süsd le szemed —
Elégeti a lelkemet!
De hisz úgy sem szeretsz engem,
Égjen el hát árva lelkem!

A TORONYBAN DELET HARANGOZNAK

A toronyban delet harangoznak,
A fejem tetejére süt a nap.
Hejh, ha olyan közel volna sírom,
Mint amilyen rövid az árnyékom.

Kihozta az ebédet a gyerek;
Amint látom, egy kis bort is küldtek.
Beh savanyú!.... de csak kiürítem,
Hiszen még savanyúbb az életem.

Élet, élet, áldástalan élet!
Számadásod velem mikor végzed?
Mikor mondod: menj isten hírével,
Porladozzál porló szeretőddel!

A L K U

Juhász legény, szegény juhász legény!
 Tele pénzzel ez a kövér erszény;
 Megveszem a szegénységet tőled,
 De rá'dásul add a szeretődöt.

„Ha ez a pénz volna csak foglaló,
 S még száz ennyi lenne borra való,
 S id'adnák a világot rá'dásnak,
 Szeretődmet még sem adnám másnak!“

ERESZKEDIK LE A FELHŐ....

Ereszkedik le a felhő,
 Hull a fára őszi eső,
 Hull a fának a levele,
 Még is szól a fülemile.

Az óra jó későre jár.
 Barna kis lány, alszol-e már?
 Hallod-e a fülemilét,
 Fülemile bús énekét?

Záporosó csak úgy szakad,
 Fülemile csak dalolgat.
 Aki bús dalát hallgatja,
 Megesik a szíve rajta.

Barna kis lány, ha nem alszol,
 Hallgasd, mit e madár dalol;
 E madár az én szerelmem,
 Az én elsohajtott lelkem!

TEDD LE, BOJTÁR, A SUBÁDAT . . .

Tedd le, bojtár, a subádat,
Mennykő szántsa meg a hátad,
Látod már a patak is letette,
Vele a langy tavasz letétette.

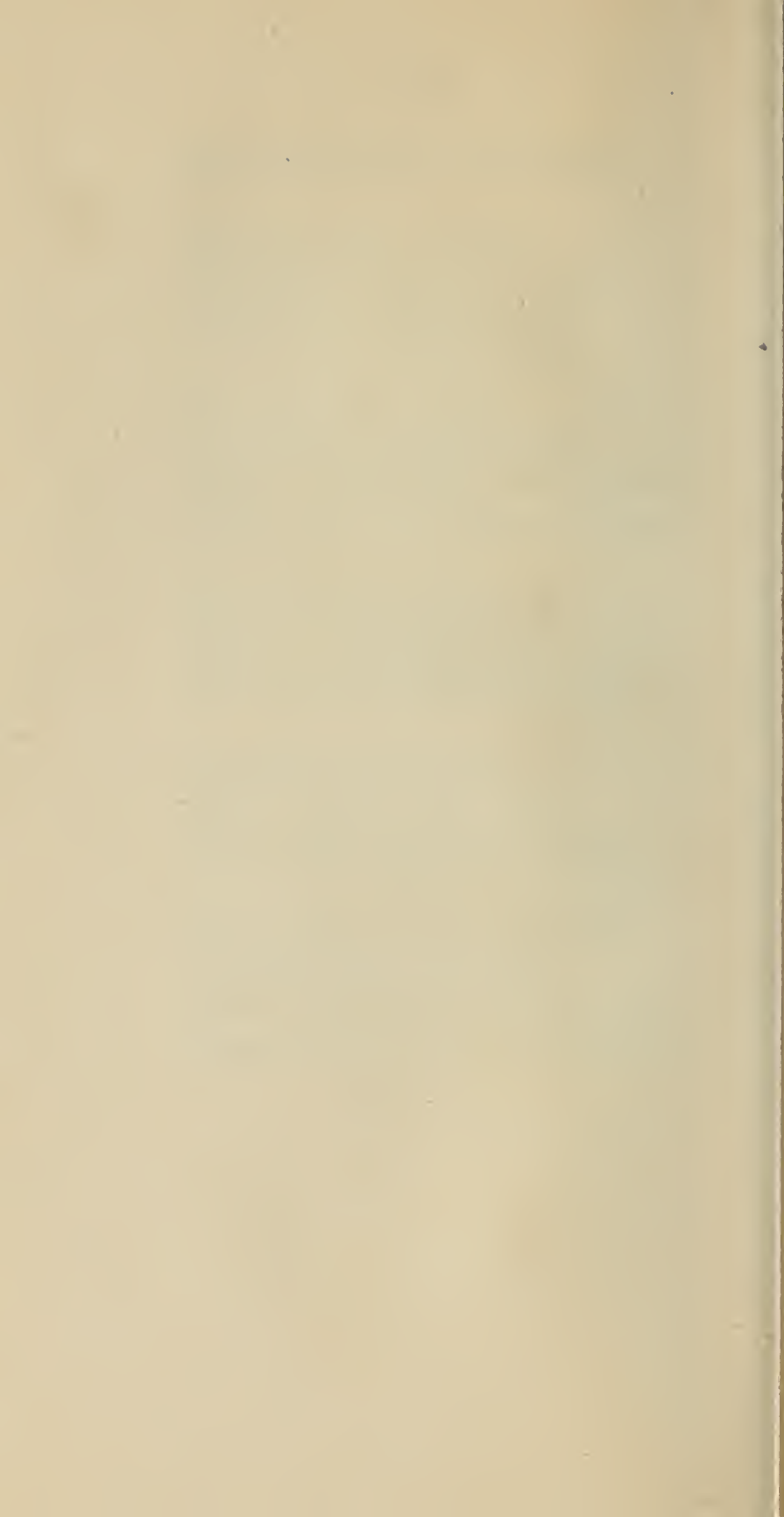
Falu végén foly a patak,
Fejér keble csak úgy dagad,
Dagad, dagad széles jó kedvében,
Hogy az ég lenéz megint rá kéken.

Hova szállott a cinege?
Honnan jöttél, fülemile?
Akárhonnan, semmi gondom rája,
Csak te dalolj, bokrok furulyája.

Kizöldült a kis kert fája,
Mintha toll nőtt volna rája;
El ne röpülj, megtollasodott fa,
Hadd üljek rózsámmal árnyékodba.

Minek-mégy a boltba kis lyány,
Pántlikát akarsz venni tán?
Nézd, a mező szebb pántlikát árul,
Szebbet, ingyen, sok ezer virágbul.

TÁVOLBÓL

JÖVENDÖLÉS

„Mondád, anyám, hogy álmainkat
Éjente festi égi kéz;
Az álom ablak, melyen által
Lelkünk szeme jövőbe néz.

Anyám, álmodtam én is egyet,
Nem fejtenéd meg, mit jelent?
Szárnyim növének, s átröpültem
A levegőt, a végtelent.“

„Fiacskám, lelkem drága napja,
Napomnak fénye! örvendezz;
Hosszúra nyújtja élted isten,
Álmodnak boldog titka ez.“

És nőtt a gyermek, lángra lobbant
Meleg keblén az ifjukor,
S a dal malasztos enyh a szívnek,
Midőn hullámszó vére forr.

Lantot ragadt az ifju karja,
Lantjának adta érzetét,
S dalszárnyon a lángérzemények.
Madárként szálltak szerteszét.

Égig röpült a bűvös ének,
Lehozta a hír csillagát,
És a költőnek sугarából
Font homlokára koronát.

De méreg a dal édes méze;
S mit a költő a lantnak ad,
Szívének mindenik virága,
Éltéből egy-egy drága nap.

Pokollá lett az érzelemláng,
És ő a lángban martalék;
A földön őt az életfának
Csak egy kis ága tartja még.

Ott fekszik ő halálos ágyon,
Sok szenvedésnek gyermeke,
S hallá, mit a szülő bús ajka
Kínjának hangján rebege:

„Halál, ne vidd el őt karomból,
Ne vidd korán el a fiut;
Soká igérte őt éltetni “
Az ég.... vagy álmunk is hazud?...’

„Anyám, az álmok nem hazudnak!
Takarjon bár a szemfödél:
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él.“

FÜSTBE MENT TERV

Egész uton — haza felé —
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék....
Röpült felém anyám....
S én csüggttem ajkán.... szótlanul....
Mint a gyümölcs a fán.

TÁVOLBÓL

Kis lak áll a nagy Duna mentében;
Ó mi drága e lakocska nékem!
Könnyben úszik két szemem pillája,
Valahányszor gondolok reája.

Bár maradtam volna benne végig!
De az embert vágyai vezérlik;
Vágyaimnak sólyomszárnya támadt,
S oda hagytam ős lakom s anyámat.

Kínok égtek a szülőkebelben,
 Hogy bucsúmnak csókját rá leheltem;
 S kínja lángi el nem aluvának
 Jéggyöngyétől szeme harmatának.

Mint ölelt át reszkető karával!
 Mint marasztott esdeklő szavával!
 Ó, ha akkor látok a világba:
 Nem marasztott volna tán hiába.

Szép reményink hajnalcsillagánál
 A jövőndő tündérkert gyanánt áll;
 S csak midőn a tömkelegbe lépünk:
 Venni észre gyászos tévedésünk.

Engem is hogy csillogó reményem
 Biztatott csak, minek elbeszélnem?
 S hogy mióta járom a világot,
 Bolygó lábam száz tövisre hágott.

....Szép hazámba ismerősök mennek;
 Jó anyámnak tőlök mit izenjek?
 Szóljatok be, földiek, ha lészen
 Útazástok háza közelében.

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
 Mert fiának kedvez a szerencse —
 Ah, ha tudná, mily nyomorban élek,
 Megrepedne a szive szegénynek!

ISTVÁN ÖCSÉMHEZ

Hát hogymint vagytok otthonn, Pistikám?
 Gondoltok-e ugy néha-néha rám?

Mondjátok-e, ha estebéd után
Beszélgetéstek meghitt és vidám,
Mondjátok-e azt est óráinál:
Hát a mi Sándorunk most mit csinál?
És máskülönben hogy van dolgotok?
Tudom, sokat kell fáradoznotok.
Örök törődés naptok, éjetei,
Csak hogy szükecskén megélhessetek.
Szegény atyánk! ha ő úgy nem bízik
Az emberekben: jégre nem viszik.
Mert ő becsületes lelkű, igaz:
Azt gondolá, hogy minden ember az.
És e hitének áldozatja lett,
Elveszte mindent, amit keresett.
Szorgalmas élte verítékinek
Gyümölcseit most más emésztí meg.
Mért nem szeret úgy engem istenem?
Hogy volna mód, sorsán enyhítenem.
Agg napjait a fáradástul én,
Mily édes-örömet fölmenteném.
Ez fáj nekem csak, nyugodt életemet
Most egyedül ez keseríti meg.
Tégy érte, amit tenni bír erőd;
Légy jó fiú, és gyámolítsad őt.
Vedd vállaidra félig terheit,
S meglásd, öcsém, az isten megsegít.
S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
Ó Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
Mi ő nekünk? Azt el nem mondhatom,
Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom;
De megmutatná a nagy veszteség:
Ha elszólítná tőlünk őt az ég

E néhány sorral érd be most, öcsém.
 Én a vidámság hangját keresém,
 És akaratlan ilyen fekete
 Lett gondolatjaimnak menete;
 S ha még tovább fonnám e fonalat,
 Szívem repedne a nagy kín alatt.
 Más levelem majd több lesz és vidám.
 Isten megáldjon, édes Pistikám!

A JÓ ÖREG KOCSMÁROS

Itt, ahonnan messze kell utazni, míg az
 Ember hegyet láthat, itt a szép alföldön,
 Itten élek én most megelégedéssel,
 Mert időm vidáman, boldogságban töltöm.
 Falu kocsmájában van az én lakásom;
 Csendes kocsmá ez, csak néha zajlik éjjel.
 Egy jó öreg ember benne a kocsmáros . . .
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Van szállásom itten s ennem-innom ingyen,
 Soha sem volt ennél jobb gondviselésem.
 Az ebédre nem kell senkit is megvárnom,
 És mindnyájan várnak én rám, hogyha késem.
 Csak egyet sajnálok: az öreg kocsmáros
 Összekoccan néha jó feleségével;
 No de amint összekoccan, meg is békül . . .
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Elbeszélünk néha a letűnt időkről.
 Hejh, régiebb idők boldogak valának!
 Háza, kertje, földje, pénze, mindene volt,
 Alig tudta számát ökrének, lovának.

Pénzét a hitetlen emberek csalása,
 Házát a Dunának habjai vitték el;
 Így szegényült el a jó öreg kocsmáros
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Alkonyuló félben van már élte napja,
 S ilyenkor az ember nyúgodalmat óhajt,
 S ő reá, szegényre, a szerencsétlenség,
 Ő reá mostan mért legtöbb gondot és bajt.
 Fáradoz napestig, vasárnapja sincsen,
 Mindig későn fekszik, mindig idején kel;
 Mint sajnálom én e jó öreg kocsmárost
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

Biztatom, hogy majd még jóra fordul sorsa;
 Ő fejét csóválja, nem hisz a szavamnak. [som,
 „Úgy van, úgy,“ szól később „jóra fordul sor-
 Mert hisz lábaim már a sír szélén vannak.“
 Én elszomorodva borulok nyakába,
 S megfürösztöm arcát szemeim könnyével,
 Mert az én atyám e jó öreg kocsmáros
 Áldja meg az isten mind a két kezével!

A VÉN ZÁSZLÓTARTÓ

Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva,
 Seregének seregünk nyomába,
 Megréműlve fut a magyar hadtól;
 Magyar hadban egy vén zászlótartó.

Ki az a vén zászlótartó ottan
 Olyan tüzes lelki állapotban?
 Szemem rajta kevélyen mereng el:
 Az én apám az az öreg ember!

Az én apám e vén zászlótartó
„Vészben a hon!“ elhatott a nagy szó,
Elhatott kórágýához, fülébe,
S mankó helyett zászlót vett kezébe.

Vállait egy kínos élet gondja,
Betegség és ötvennyolc év nyomja,
S ő feledve minden baját, búját,
Ifjak közé hadi bajtársúl állt,

S kit eddig az asztaltól az ágyba
Alig alig birt elvinni lába,
Ellenséget űz mostan serényen
Ifjusága régi erejében.

Mi vitte őt háború zajába?
Hiszen neki nincsen gazdagsága,
Mit féltene, mit védnie kéne,
Hogy ne jusson ellenség kezére.

Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg,
S mégis mégis viszi lobogóját,
Azok előtt, kik a hazát óják.

Ép azért ment, mert semmivel sem bír;
Küzd a gazdag, de nem a hazáért,
Védi az a maga gazdaságát
Csak a szegény szereti hazáját.

Édes apám, én voltam tenéked
Ekkoráig a te büszkeséged;
Fordult a sor, megfordult végképen,
Te vagy mostan az én büszkeségem.

Érdemes vagy a cserkoszorúra!
 Alig várom, hogy lássalak újra,
 S megcsókoljam örömtől reszketve
 Kezedet, mely a szent zászlót vitte.

És ha többé nem látnálak téged?
 Látni fogom fényes dicsőséged;
 Könnyem leszen sírodnak harmatja,
 S híred a nap, mely azt fölszárítja!

SZÜLEIM HALÁLÁRA

Végre megtörtént a
 Rég várt viszontlátás!
 Nincs köszönet benne,
 Nincsen istenáldás.
 Láttam jó atyámat... vagy csak koporsóját,
 Annak sem látszott ki csak az egyik széle,
 Ezt is akkor láttam kinn a temetőben,
 Mikor jó anyámat tettük le melléje.

Sem atyám sem anyám
 Nincs többé nem is lesz,
 Kiket szoríthatnék
 Dobogó keblemhez,
 Akiknek csókolnám még lábuk nyomát is,
 Mert engemet szivők vérén neveltek fel,
 Mert körülöveztek, mint a földet a nap
 Lángoló sugári, szent szeretetökkel!

Ó atyám, ó anyám,
 Miért távozátok?
 Tudom, hogy áldás a
 Sír nyugalma rátok,

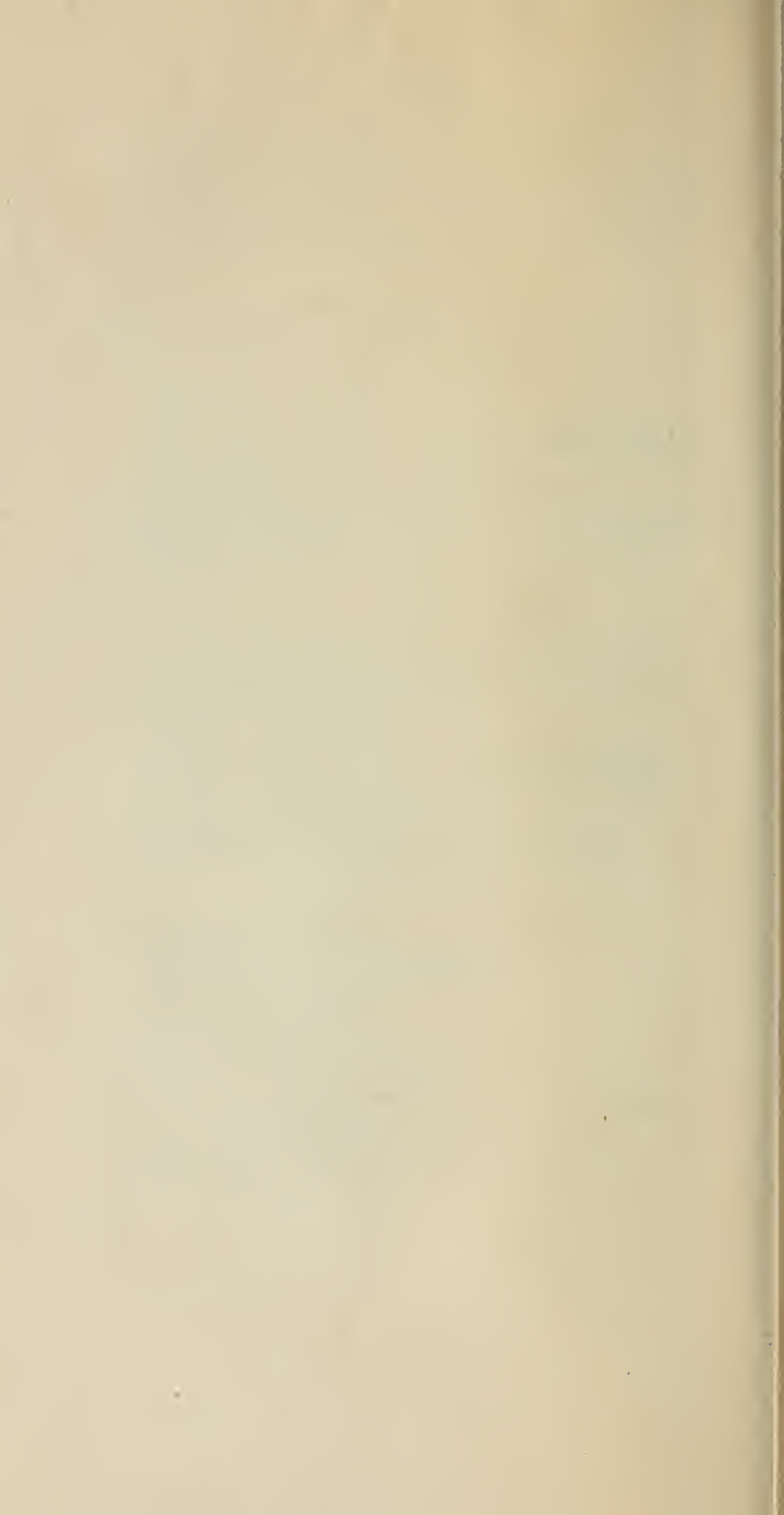
De mi nektek áldás, az átok énnékem
 Melytül szegény szívem csakhogynem reped
 Ha így bántok velem, ti kik szerettetek, [meg!
 Mit várjak azoktól, akik nem szeretnek?

Itt hagytak, elmentek,
 Nem is jönnek vissza!
 Omló könnyeimet
 Sírjok halma issza.
 Folyjatok, könnyeim, folyj, te forró patak,
 Szivárogy le hideg orcáikra halkan,
 Hadd tudják meg rólad: árva gyermeköknek
 Elhagyott lelkén mily égő fájdalom van!

De nem, de nem, inkább
 Eltávozom innen,
 Hogysem könnyem árja
 Hozzájok lemenjen;
 Mentsen isten tőle édes jó szülőim
 Hogyha megéreznék fiuknak keservét,
 Szerető szívök a sírban sem pihenne,
 Egy bú lenne nekik a hosszú öröklét.

Isten veletek hát . . .
 Csak egyszer még, egyszer
 Ölelkezem össze
 Sírkeresztetekkel
 Olyan a két ága, mint két ölelő kar,
 Mintha apám s anyám nyujtaná ki karját
 Tán fölemelkedtek halotti ágyokból,
 Fiokat még egyszer ölelni akarják!

FELESÉGEK FELESÉGE

TE A TAVASZT SZERETED

Te a tavaszt szereted,
Én az őszt szeretem.
Tavasz a te életed,
Ősz az én életem.

Piros arcod a tavasz
Virító rózsája,
Bágyadt szemem az ősznek
Lankadt napsugára.

Egy lépést kell tennem még,
Egy lépést előre,
S akkor rá jutok a tél
Fagyos küszöbére.

Lépnél egyet előre,
Lépnék egyet hátra,
S benne volnánk közösen
A szép meleg nyárba.

TE VAGY, TE VAGY, BARNA KIS LYÁNY...

Te vagy, te vagy, barna kis lyány,
Szemem s lelkem fénye!
Te vagy mind a két életem
Egyetlen reménye!
Ha ez az egy reményem is
Elmulandó álom,
Nem leszek boldog sem ezen,
Sem a más világon!

Álldogálok a tó partján
Szomorúfűz mellett.
Nekem való hely; engem ily
Bús szomszédság illet.
Nézem lecsüggő ágait
Szomorúfűzfának,
Mintha azok csüggedt lelkem
Szárnyai volnának.

Elszállott már a madár a
Hervadt őszi tájról,
Hejh ha én is kiszállhatnék
Búmnak országából!
Nem szállhatok, mert bűm oly nagy,
Oly nagy, mint szerelmem,
És szerelmem és szerelmem
Ó ez véghetetlen!

NEM CSODA, HA UJRA ÉLEK

Nem csoda, ha újra élek,
Mert hisz újra láttam őt!
Visszaszáll belém a lélek,
Eszmélek, mint azelőtt.

Kín s reménység kebelemben
Ujra fáklyát gyujtanak,
És e fénynél e teremben
Kergetőznek, játszanak. —

Tudni most csak azt szeretném:
Mi volt e találkozás?
Csak azon tűnődik elmém:
Véletlen vagy számítás?

Ó e lyányka oly rejtélyes,
Szíve olyan mély folyam,
Hogy szemem, bármilyen éles,
Néz beléje hasztalan!

Rejtély vagy te, lyányka nékem,
S állsz megfejthetetlenül;
Kárhozzatom? üdvességem?
Egyik a kettő közül.

Ó de melyik? törhetetlen
Lánc körülem e titok,
Vonna már el sorsom innen,
És nem szabadulhatok.

Bontsd ki, lyányka, e titoknak
Fátyolából homlokod,
Mert én addig el nem hagylak,
Míg le nem hull fátyolod

Jaj de kell, kell mennem, bárha
Bizonytalanság kísér;
Úr a sors, hajlok szavára,
Ő parancsol és nem kér.

Elmegyek, de nem örökre,
Majd ha friss virágokat
Hint a tavasz fürteidre,
Dalnokod meglátogat.

Én leszek az első fecske,
Mely tihozzátok röpül,
S minden reggel, minden este
Cseveg ablakod körül.

Le a kertbe, a mezőre
Együtt járunk, úgy-e bár?
S nézzük, lyányka, a föld vére,
A patak, mi pezsgve jár.

Nézzük majd a sok virágot,
Amint nyílnak kelyheik,
S ha ezeket nyílni látod,
Szíved is tán megnyilik.

VOLT EGY SZEGÉNY FIÚ

Volt egy szegény fiú,
 Ki mindig éhezék;
 Nem volt egy megevő falatja,
 Nem szánta őt sem föld sem ég.

Hosszú, nagyon hosszú inség után
 Így szóla hozzá egy sötét alak:
 „Én téged minden földi bajtól
 Megszabadítalak.“

Az éh-halál volt, akinek
 Szavai ekkép hangozának;
 És a fiú, hogy mentül hamarabb
 Pihenjen, ment sírt ásni önmagának.

S amint így sírján dolgozék,
 A földben egy edényt talál,
 Amely aranynyal, drágakővel
 Csordultig áll.

A koldusból nagyúr lett,
 Él fejedelmileg,
 Körüle pompa, fény
 És drága ételek.

Mért a fiú ezen dúsgazdagságban
 Csak féligmeddig és csak néha víg?
 Mert fél szegény, fél a fölébredéstől,
 Azt véli, hogy csak álmodik. —

Én vagyok e szegény fiú,
S te a talált kincs, édes angyalom!
Nem merem hinni, hogy szeretsz;
Ugy félek, félek, hogy csak álmodom!

BUSÚLNAK A VIRÁGOK

Busúlnak a virágok,
Szegénykék betegek.
Nincs messze már halálok,
Mert a tél közeleg.

Miként az aggastyánnak
Megöszült fürtei,
Ugy hullanak a fáknak
Sárgult levelei.

Hiába a vidéken
Körültekintem,
Nincs a nagy messzeségben
Egy zöld bokrocska sem.

Van egy! majd elfeledtem
Lelkem, te vagy, te vagy
A zöld bokor, amelyben
Az ősz nyomot nem hagy;

Rajtad folyvást teremnek
S fognak virítani
A boldog szerelemnek
Örökzöld lombjai.

RESZKET A BOKOR, MERT . . .

Reszket a bokor, mert
Madárka szállott rá.
Reszket a lelkem, mert
Eszembe jutottál,
Eszembe jutottál,
Kicsiny kis leányka,
Te a nagy világnak
Legnagyobb gyémántja!

Teli van a Duna,
Tán még ki is szalad.
Szivemben is alig
Fér meg az indulat.
Szeretsz, rózsaszálam?
Én ugyan szeretlek,
Apád, anyád nálam
Jobban nem szerethet.

Mikor együtt voltunk,
Tudom, hogy szerettél.
Akkor meleg nyár volt,
Most tél van, hideg tél.
Hogyha már nem szeretsz,
Az isten áldjon meg,
De ha még szeretsz, úgy
Ezerszer áldjon meg!

BÍROM VÉGRE JULISKÁMAT

Bírom végre Juliskámat,
Mindörökre bírom őt,
Az enyémnek vallhatom már
Isten és világ előtt.

Megjött már jó kedvem, és még
Nem hagyott el bánatom;
Sírjak-e vagy mosolyogjak
Örömömben? nem tudom.

Én vagyok hát az az ember,
Aki annyit szenvedék?
Akinek szivén ahány nap,
Annyi átok feküvék.

Én vagyok hát az az ember,
Ki most a legboldogabb?
Ki, míg a világ világ lesz,
Boldogságban párt nem kap.

Bárcsak már lehullanának
A virágok s levelek!
Most az ősz lesz tavaszom, mert
Akkor vőlegény leszek

De nem nézek a jövőbe,
Belenéznem nem lehet,
Mert az olyan fényes nap, hogy
Megvakítná szememet.

Rád tekintek, holdvilágom,
Rád tekintek, mult idő,
Szinte oly szép, de szelídebb
Sugaraddal jőj elő.

Drága nap, mit nála tölték,
Kedvesemnél, drága nap!
Üdvességben egy öröklét
S futtában egy pillanat.

Oda vontam őt magamhoz,
Halkan vontam őt felém;
Mint égett, midőn legelső
Csókomat rá lehelém!

Mint égett arcátul ajkam!
Most is érzem melegét,
Mintha bennem egy elolvadt
Nap tűzárja folyna szét.

Sőt a sírtól sem félek már,
Hogy meghűt majd engemet,
Mert e láng még ott is fogja
Melegíteni szívemet.

MILY SZÉP A VILÁG!

Én hittem-e egykor
Átoknak az éltet?
Én bolygtam a földön,
Mint éji kísértet?
Elégeti arcom
A szégyeni láng!

Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Vad ifjukoromnak
Szélvésze kitombolt,
Kék, tiszta szemével
Mosolyg le a mennybölt,
Mint gyermekeikre
Az édes anyák —
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Minden napom egy bút
Gyomlál ki szivemből,
Kert újlag e szív,
Mely széltire zöldül,
És benne virít a
Sok tarka virág....
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

A bizodalom, kit
Oly rútul elűzék,
Két karral ujonnan
Lelkemre füződék,
Mint távoli utról.
Jött régi barát....
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Jertek közelembe,
Jó régi barátok,
Nem néz a gyanúnak
Kancsal szeme rátok,

Elvertem az ördög
Ez atyjafiát....
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

Hát még ha eszembe
Jut ifju virágom,
A barna leány, e
Szép hajnali álom,
Kit én úgy imádok
S ki engem imád —
Mily édes az élet,
Mily szép a világ!

HOL A LEÁNY, KI LELKEM RÖPÜLÉSÉT....

Hol a lány, ki lelkem röpülését
Követni bírná te kívüled?
És hol a férfi, aki én kívülem
Szived mélyére lemerülhet?
Egymáshoz illünk; a teremtés napján
Egymásnak voltunk már rendelve mi....
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

Mint törnek ők s hadd törjenek reánk az
Önérdek rozsdás fegyverével;
Elhárítjuk mi könnyen a csapást a
Szerelem varázsvesszejével.
A szerelem a legnagyobb hős, ennek
Valának legtöbb diadalmai....
Isten kötötte össze lelkeinket,
Ember nem képes elválasztani.

Szeretjük egymást égő szerelemmel.
 Te tiszta szent vagy, ó leányka,
 S az én szívemnek, hogyha volt is foltja,
 Leégeté szerelmem lángja.
 Mért oltanátok el keblünk tüzét? mely
 Oltár fölött is méltó állani....
 Isten kötötte össze lelkeinket,
 Ember nem képes elválasztani.

Tiéd vagyok, szép angyalom, tiéd, és
 Te az enyém vagy mindörökre!
 Együtt lépünk az élet határáig
 Rózsákra, tövisekre,
 S ha átörültük, átbúsultuk éltünk,
 Együtt fogunk a sírban porlani....
 Isten kötötte össze lelkeinket,
 Ember nem képes elválasztani.

LÁTOM KELET LEGGAZDAGABB VIRÁNYIT....

Látom kelet leggazdagabb virányit,
 A természetnek virág-háremét,
 S a napnak rózsaszínű szempilláit:
 Hasadt felhő mosolygó peremét;
 Látok homályos pálmaligetet,
 Hol a szellő rejtélyesen susog,
 És énekel fényes madársereg....
 Madarak? vagy tán zengő csillagok? —
 — Látok nagy hegyről egy kék szigetet
 A tenger és a messzeség ölében;
 Körülem ősz van, amott kikelet,
 Vándorló darvak úsznak át az égen

Az őszbül a tavaszba, és utánok
 Elküldi a szív minden vágyait,
 S e vágy talán még jobban boldogít.
 Mint ha ott volnék, ahol lenni vágyok. —

— Látok mesés, holdfényes éjszakát,
 Az élet alszik, a halál viraszt:
 A légen szellemek suhannak át,
 Ruháiktól megrezzen a haraszt;
 Nem alvilági rémes szellemek:
 Boldog halottak, kik lejöttenek
 A holdsugárok arany fonalán
 Csillagjaidból, mennyei magasság.
 Hogy kedveseiket meglátogassák,
 S hogy ajkaikra csókolják talán
 Az édes álmat, melyben lelkeik
 Az ég üdvét előre érzik.
 Látok mindent, mi soha sem a szemnek,
 Csak a sejtésnek látható az éjben....
 S mindezt két szemben látom: kedvesemnek
 Sötét világú, ábrándos szemében.

AUGUSZTUS 5-DIKÉN

Itt a gyűrű, itt a gyűrű,
 Itt van végre ujjamon!
 Itt van ajka, itt van ajka,
 Itt van végre ajkamon!

Ó mi édes, ó mi édes
 A csók piros ajakán!
 A kerek világnak minden
 Édessége itt van tán.

Csókolj, csókolj.... senki sem lát....
Szíjad, szíjad ajkamat!
S ha látnak is? jegyeseknek
Csókolózni már szabad.

Addsza ajkad, addsza orcád,
Homlokod, szemeidet,
Elborítom csókjaimmal,
Mint a hajnal az eget.

Szédülök.... fogj meg karoddal,
Lágy karoddal, szép leány!
Csók-e ez vagy bor? biz én már
Nem is tudom igazán.

Bor lesz ez, bor! ilyet ittak
Az olympi istenek,
S én, az ember, nem birom meg,
Fölforgatja eszemet.

Mámor szállt nehéz fejemre,
Ó de milyen mámor ez!
Égbe vitt.... a föld alattam
Végtelen mélységbe vesz.

Túl jutottam már a felhők
Tarka vándor táborán,
Csillagok között röpülök,
Mindenik egy csalogány.

Mint dalolnak, mint dalolnak!
Ilyet nem hallott fülem.
S milyen fény! százezer villám
Nyargalózik körülem.

Hát a szívem, hát a szívem?
Ott van, ott van még a baj....
Fiu, ugy vigyázz magadra:
Örömdben meg ne halj!

BESZÉL A FÁKKAL A BÚS ŐSZI SZÉL....

Beszél a fákkal a bús őszi szél,
Halkan beszélget, nem hallhatni meg;
Vajon mit mond nekik? beszédire
A fák merengve rázzák fejüket.
Dél s est között van az idő, nyújtózom
A pamlagon végig kényelmesen....
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Egyik kezemben édes szendergőm
Szelídeden hullámozó kebele,
Másik kezemben imakönyvem: a
Szabadságháborúk története!
Minden betűje üstökös csillagként
Nyargal keresztül magas lelkemen....
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Arany csal s ostor kerget tégedet
A zsarnokért megvívni, szolganép,
És a szabadság? egyet mosolyog,
S mind, aki híve, a harctérre lép,
S érette, mint a szép lánytól virágot,
Sebet, halált oly jó kedvvel veszen....
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Hány drága élet hullt már érted el,
 Ó szent szabadság! és mi haszna van?
 De lesz, ha nincs; tiéd a diadal
 Majd a csatáknak utósóiban,
 S halottaidért bosszút is fogsz állni,
 S a bosszuállás rettentő leszen!....
 Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
 Kis feleségem mélyen, csendesen.

Vérpanoráma leng előttem el,
 A jövőendő kor jelenései,
 Saját vérök tavába fúlnak bé
 A szabadságnak ellenségei!....
 Egy kis mennydörgés szívem dobogása,
 S villámok futnak által fejemen,
 S keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
 Kis feleségem mélyen, csendesen.

SZEPTEMBER VÉGÉN

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
 Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
 De látod amottan a téli világot?
 Már hó takará el a bérci tetőt.
 Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
 S még benne virít az egész kikelet,
 De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
 A tél dere már megüté fejemet.

Elhull a virág, eliramlik az élet....
 Űlj, hitvesem, ülj az ölembe ide!
 Ki most fejedet kebelemre tevéd le,
 Holnap nem omolsz-e sirom fölibe?

Ó mondd: ha előbb halok el, tetemimre,
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rá birhat-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörleni véle könnyűimet érted,
Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is, örökre szeret!

RÓZSABOKOR A DOMBOLDALON....

Rózsabokor a domboldalon,
Borúlj a vállamra, angyalom,
Súgjad a fülembe, hogy szeretsz,
Hejh, milyen jól esik nekem ez!

Lenn a Dunában a nap képe,
Reszket a folyó örömébe,
Ringatja a napot csendesen,
Épen mint én téged kedvesem.

Mit nem fognak rám a gonoszok,
Hogy én istentagadó vagyok!
Pedig mostan is imádkozom....
Szíved dobogását hallgatom.

AZ UTÓSÓ VIRÁGOK

Őszi idő a javából,
A természet homlokáról
Minden szépet leragad.
Nincsen a mezőkön semmi,
Még a kertben is keresni
Kell már a virágokat.

Kis Juliskám összeszedte
És bokrétává kötötte
A maradék szálakat.
Jól tevéd, kis feleségem,
Kedvet szeresz evvel nékem,
S tán velők sem téssz rosztat.

Már ha úgy is halniok kell,
Haljanak hát legalább el
Itt hol látják szemeink;
Könnyebb lesz talán halálok,
Hogyha azok néznek rájok,
Akik őket szeretik.

MÉG ALIG VOLT REGGEL

Még alig volt reggel, már megint este van.
Még alig volt tavasz, már megint itt a tél.
Még alig, Juliskám, hogy megismerkedtünk,
S már feleségem vagy, már rég azzá lettél.

Még alig hogy játszánk apáink térdén, s már
Maholnap ott alszunk nagyapáink mellett....
Csak annyi az élet, mint futó felhőnek
Árnya a folyón, mint tükrön a lehellet.

MIT CSINÁLSZ, MIT VARROGATSZ OTT?

Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?
A ruhámat foltozgatod?
Rongyosan is jó az nékem....
Varrj inkább egy zászlót, feleségem!

Sejtek, sejtek én valamit,
A jó isten tudja, hogy mit,
De elég, hogy szól sejtésem....
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Nem maradhat így sokáig,
Mi hogyan lesz, majd elválík,
Elválík a csatatéren....
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Drága áru a szabadság,
Nem ingyen, de pénzen adják,
Drága pénzen, piros véren....
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Ha ilyen szép kéz varrja meg,
A győzelem belé szeret,
S mindig ott lesz közelében....
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

MINEK NEVEZZELEK?

Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti csillagát
Bámulva nézik szemeim,

Mikéntha most látnák először
 E csillagot,
 Amelynek mindenik sugára
 A szerelemnek egy patakja,
 Mely lelkem tengerébe foly —
 Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek,
 Ha rám röpíted
 Tekinteted,
 Ezt a szelíd galambot,
 Amelynek minden tolla
 A békeség egy olajága,
 S amelynek érintése oly jó!
 Mert lágyabb a selyemnél
 S a bölcső vánkosánál —
 Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek,
 Ha megzendülnek hangjaid,
 E hangok, melyeket ha hallanának
 A száraz téli fák,
 Zöld lombokat bocsátanának,
 Azt gondolván,
 Hogy itt már a tavasz,
 Az ő régen várt megváltójok,
 Mert énekel a csalogány —
 Minek nevezzetek?

Minek nevezzetek,
 Ha ajkaimhoz ér
 Ajkadnak lángoló rubintköve,
 S a csók tüzeiben összeolvad lelkünk,
 Mint hajnaltól a nappal és az éj,

S eltűn előlem a világ,
 Eztűn előlem az idő,
 S minden rejtélyes üdvösségeit
 Árasztja rám az örökkévalóság —
 Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
 Boldogságomnak édes anyja,
 Egy égbe rontott képzelet
 Tündér leánya,
 Legvakmerőbb reményeimet
 Megszégyenítő ragyogó valóság,
 Lelkemnek egyedűli,
 De egy világnál többet érő kincse,
 Édes szép ifju hitvesem,
 Minek nevezzelek?

ILYEN ASSZONY VALÓ NÉKEM

Ilyen asszony való nékem,
 Mint az én kis feleségem.
 Eszemadta kis barnája,
 Te vagy a világ rózsája.

Nem vagyok az, aki voltam,
 Aki annyit szomorkodtam;
 Csillagos ég az életem,
 Ezt is neked köszönhetem.

Édes szemed mosolygása
 Örömömnek kútforrása,
 Többet ér egy tekinteted,
 Mint a tavasz, mikor legszebb.

Meg is érem minélelőbb,
 Megérem én azt az időt,
 Hogy ahová lépsz, kedvesem,
 Lábad nyomán virág terem.

Ha dicsérni akarnálak,
 Sokfélének mondhatnálak,
 Nem mondalak én egyébnek,
 Csak az isten remekének!

MA EGY ÉVE

Ma egy éve ma egy éve
 Akkor lettél jegyesem,
 Ma egy éve, hogy először
 Csókoltál meg kedvesem.

Édes volt a csók, amely ott
 Ajkaidról rám esett,
 De ki hinné, de ki hinné?
 Csókod most még édesebb.

Száll az idő, mint a pille,
 Melyet a szél ragad el,
 Szemlátomást fogy az élet,
 Szemlátomást hervad el.

Ám hervadjon, isten néki,
 Érte nem is búsulok;
 Nem vesz kárba, mit az élet
 Fájáról lehullatok.

Ami elhal életembül,
 Föltámad mint szerelem
 Oly mértékben nő szerelmem,
 Amilyben fogy életem!

ITT BENN VAGYOK A FÉRFIKOR NYARÁBAN

Itt benn vagyok a férfikor nyarában,
 Az ifjuságnak eltűnt tavasza,
 Magával vitte a sok szép virágot,
 A sok szép álmot, amelyet hoza,
 Magával vitte a zengő pacsírtát,
 Mely fel-felköltött piros hajnalon
 Milyen sötét vón a világ, az élet,
 Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Elszállt az égről a piros sugár és
 Elszállt a földről a dalos madár,
 Üres fészkébe énekelni a bús
 Szellő vagy a haragos vihar jár;
 Ábrándaimnak száraz erdejében
 Csörög, csörög márs nem susog a lomb . . .
 Milyen sötét vón a világ, az élet,
 Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Az ég arany hajnalcsillagja s a föld
 Ezüst harmatja mind, mind elvesze,
 Letörlé őket kérlelhetlenül a
 Rideg valóság szigorú keze;
 Felhők borongnak, s rekkenő meleg van,
 A gondok fojtó levegője nyom
 Milyen sötét vón a világ, az élet,
 Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Regényes bércek kősziklái közt folyt
Csengő morajjal egy tündér patak,
Dicsvágy patakja! ajkaim belőle
Sok boldogító mámort ittanak.
Foly még ma is, de más igyék vizéből,
Én nem iszom, többé nem szomjazom...
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Ha elfordúlok enmagamtul és mint
Polgár végigtekintem a hazát,
Szemem megromlott satnya ivadékot,
Egy pusztulásnak indult népet lát.
Karom feszül, szívem tombol! mi haszna?
Mást nem tehetek, csak sirathatom....
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Szeress, szeress, mint én szeretlek téged,
Oly lángolón, oly véghetetlenül,
Áraszd reám a fényt s a melegséget,
Mely isten arcáról szivedbe gyűl;
Az a te szíved egyetlen világom,
Nappal napom és éjjel csillagom....
Milyen sötét vón a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes csillagom.

TUDOD, MIDŐN ELŐSZÖR ÜLTÜNK....

Tudod, midőn először ültünk
E tó fölött, e fák alatt?
Röpül a gyors idő fölöttünk,
Azóta két év elhaladt.

Ily ősz volt akkor is, ilyen szép
Mosolygó őszi délután,
Szelíd fuvalmak így rezgették
A sárga lombokat a fán.

Igy tükrözé vissza a tónak
Vize a tiszta kék eget,
Igy ringatózott ama csónak
Ábrándosan a víz felett.

De akkor még csak gondolatban
Élveztem mennyországomat,
Mert akkor még nem csókolhattam,
Mint mostan, édes ajkadat.

Két éve annak sokat elvitt
Az idő tőlem azalatt,
De nem panaszlok, mert amennyit
Elvitt, sokkal többet hozott.

Téged hozott meg nekem, téged,
Reményim fényes gyöngysora,
Kiért az örök üdvességet
Ezerszer adnám én oda.

Maradjunk még itt, légy mellettem,
Hol úgy busúltam egykoron,
Hagyj engem itt most elmerengnem
Végetlen boldogságomon!

HOGY VOLNA KEDVEM . . .

Hogy volna kedvem, örömem nekem,
Midőn távol vagy, édes kedvesem!
Hiszen sötét van, ha a nap lemén.
De emléked velem jött és marad,
Az vet reám bús halvány sugarat;
Emléked a hold, sorsom éjjelén,

Nyílik körüllem itt-ott egy virág,
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Mert harmat reszket mindenik felett,
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Azt gondolván: a harmatos virág
Felémtekintő könnyező szemed.

Tudom, tudom, hogy sokszor megsiratsz,
Könnyektül ázik ama kedves arc,
Amelyet annyiszor csókoltam én.
Most víz van ott, hol egykor tűz vala!
Igy áll a záporfelhők fátyola
Az elenyészett csillagok helyén.

Sirass, sirass, egy kis vigasztalás,
A bús sziveknek a könnyhullatás,
Sírj, s könnyeid megkönnyebbitsenek.
Miért ne sirnál? férfi vagyok én,
S véres csatáknak állok küszöbén,
És még is néha én is könnyezek.

Miért szégyelném én megvallani,
Hogy folynak olykor könnyem árjai,

Ha bennem elválásunk kínja dúl;
Azért, hiszem, megállok a csatán!
Az oroszlán legrettentőbb talán,
Midőn elveszett párjáért busúl.

ITT VAN AZ ŐSZ, ITT VAN UJRA

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig, én nekem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy neszét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anyja.

És valóban ősszel a föld
Csak elalszik, nem hal meg;
Szeméből is látszik, hogy csak
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett,
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik.

Én ujjam hegyével halkán
Lantomat megpenditem,
Altató dalod gyanánt zeng
Méla csendes énekem. —

Kedvesem, te ülj le mellém,
Ülj itt addig szótlanúl,
Míg dalom, mint tó fölött a
Suttogó szél, elvonúl.

Ha megcsókolsz, ajkaimra
Ajkadat szép lassan tedd,
Föl ne keltsük álmából a
Szendergő természetet.

ALFÖLDI KÉPEK

AZ ALFÖLD

Mit nekem te zordon Kárpátoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadúlt sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Felröpülök ekkor gondolatban
Túl a földön felhők közelébe,
S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kúnságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.

Méneseeknek nyargaló futása
Zúg a szélben, körmeik dobognak,
S a csikósok kurjantása hallik
S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
Ringatózik a kalászos búza,
S a smaragdnak eleven színével
A környéket vígan koszorúzza.

Ide járnak szomszéd nádasokból
A vadlúdak esti szürkületben,
És ijedve kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

A tanyákon túl a pusztá mélyén
Áll magányos, dőlt kéményű csárda,
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Oda fészkel a visító vércse,
Gyermekektől nem háborgatottan.

Ott tenyészik a bús árvalányhaj
S kék virága a szamárkenyérnek;
Hűs tövéhez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettők, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya.

Szép vagy, Alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sir is fölöttem.

AZ ERDEI LAK

Mint a szív az első szerelemnek titkát,
Rejti a kis kunyhót bércek koszorúja;
Meg nem árt erőtlen szalmafüdelének,
Ha dühét a szélvész e vidékre fúja.

Szalmafüdelét beárnyékozza hűsen
Susogó erdőség rezgő lombozatja,
Min magát a vígan fütyölő rigófaj
És a búsan bűgő vadgalamb ringatja.

Mint a kergetett őz, fut le gyors futással
Kis patak magasról a völgy mélységébe;
Két felől virágok, mint kacér leánykák,
Kandikálnak a víz fényes tükörébe.

S a viráglyánykákhoz jönnek az imádók,
Égő szenvedélylyel jönnek a vadméhek,
Sélveznek szerelmet. Hejh, de sok megjárja!
Vizbehullás vége részeg örömének.

A nap és a szellő szánakozva nézi;
Levelet hajít le a szellő, számára,
És ha fennül már ez életmentő sajkán,
Megszárítja szárnyát a jó nap sugára.

A hegyek tetőin duzzadó emlőkkel
Jár az anyakecske gödölyéi mellett.
Kikerült ettől s a vadméhektől mindig,
Mi a kunyhó kicsiny asztalára kellett.

S bűgó vadgalamb és füttyölő rigófaj
Nem félnek, hogy őket csalják lép vessző-
Önmagáról tudja e lak népe, milyen [re . . .
Édes a szabadság tiszta levegője.

Nincsen itten rabság, nincsen itten úrkény,
Mely parancsolatját mennydörögve adja;
Csak az égi háborúnak zeng koronként
Istentiszteletre buzdító szózatja.

És az isten jó, ő nem soká haragszik;
A dorgáló felhők torkait bezárván,
Ujólag mosolyg a megengesztelődött
Isten mosolygása: tündöklő szivárvány.

A CSÁRDA ROMJAI

Te vagy, ó szép alföld végtelen rónája,
Lelkem legkedvesebb mulatótanyája.
Az a görbe felföld hegy- és völgyeivel
Könyv, melynek számtalan lapját forgatni kell,
De te, alföldem, hol hegy után hegy nem kél,
Olyan vagy, mint a nyílt, a fölbontott levél,
Amelyet egyszerre átalolvashatok;
S vannak beléd írva szép, nagy gondolatok.
Mint sajnálom én, hogy egész életemet
Itt kinn a pusztákon töltenem nem lehet!
Itt szeretnék élni a puszták közepin,

Mint Arábiába szabad beduin.

Pusztá, pusztá, te vagy a szabadság képe,
 És, szabadság, te vagy lelkem istensége!
 Szabadság, istenem, még csak azért élek,
 Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg,
 S síromnál, ha érted onthatom véretem,
 Meg fogom áldani átkos életemet. [tődtem!
 De mi ez? sír . . . halál . . . hova nem ve-
 Nem csoda különben, mert rom van előttem.
 Nem váromladék ez. Csárdának romjai.
 Hanem hiszen azt az idő nem keresi:
 Mely'k milyen épület? vár-e avvagy csárda?
 Ennek is annak is reá lép falára;
 S hova az idő lép, omlik, ha kő, ha vas,
 És neki semmi nem alacsony, nem magas. —
 Hogy van, hogy e csárda kövekből épüle?
 Holott kőtermésnek nyoma sincs körüle.
 Itt régente falu avvagy város állott,
 Míg nem nyögte hazánk a török rabságot;
 (Szegény Magyarország, szegény édes honom,
 Be sokféle bilincs volt már lábaidon!)

E hajdani várost földúlta az ozmán,
 Kő kövön nem maradt, csak az isten házán.
 A templom maradt meg — de ez is betegen —
 Hogy a pusztulásnak gyászolója legyen.
 És gyászolt a templom több hosszú századot,
 Míg végre bujában össze nem roskadott.
 Hogy haszna ne vesszen széthullott kövének,
 Belőle e helyen csárdát építenek.
 Az isten házából csárda! és miért ne?
 Ott léleknek: testnek szolgált itt enyhére.
 És nem ugy részünk-e a test, mint a lélek?
 Egyenlőn kedveznünk kell mind a kettőnek.
 Az isten házából csárda! és miért ne?

Itt és ott élhetünk az isten kedvére;
 S láttam én csárdában tisztább szíveket már,
 Mint kit naponként lát térdelni az oltár. —
 Csárda, eldőlt csárda, még mikor te benned
 Útasok vigadtak, útasok pihentek!
 Fölépít tégedet újra képzeletem,
 S vendégidet színről színre szemlélhetem:
 Itt görcsös botjával egy vándorlólegény,
 Ott zsiros subában egy pár szegénylegény,
 Itt hosszú szakállal egy üveges zsidó,
 Amott egy drótostót s több ilyen borozó.
 Hát a szép csaplárné fiatalságával?
 Mostan ölelkezik egy hamis deákkal,
 Kinek a bor kissé megzavarta fejét,
 De a szép menyecske még jobban a szivét.
 Shol a vén csaplár, hogy ezért föl nem pattan?
 Kinn a kazal végén álmodik nyugodtan....
 Kazal végén akkor, most már lenn a sírban,
 És a szép fiatal menyecske is ott van,
 És a hamis deák s mind, kik itt boroztak.
 Ők valamennyien már rég porladoznak.
 A csárda is vénült, vénült és roskadott,
 Leüté fejéről a szél a kalapot,
 A födelet.... ekkép áll hajadon fővel,
 Mintha urával beszélne, az idővel.
 S kérné alázattal, hogy kissé kimélje;
 Hanem sikertelen esdeklő beszédje.
 Düledez, düledez; félig ismerni csak:
 Melyik volt az ajtó, melyik volt az ablak.
 Még áll s emelkedik az éghez kéménye,
 Mint a haldoklónak utósó reménye.
 Pincéje beomlott, a kút is mellette,
 Honnan az ostorfát valaki elvitte;
 Csak az ágas és a gém van meg épségben,

Egy mogorva sas ül a gém tetejében.
 Legmagasabb hely a pusztán e gém vége,
 Azért ült föl a sas ennek tetejébe.
 Fönn ül és merően maga elé bámul,
 Mintha gondolkodnék a mulandóságrul.
 Fölötte lángol a nap, az égnek ifja,
 Lángol, mert kebelét a szerelem vívja;
 Szeretője, aki epedve néz rája,
 Délibáb, a puszták szép tündérleánya.

A TISZA

Nyári napnak alkonyúlatánál
 Megállék a kanyargó Tiszánál,
 Ott, hol a kis Túr siet beléje,
 Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly simán, oly szelíden
 Ballagott le parttalan medrében,
 Nem akarta, hogy a nap sugára
 Megbotolják habjai fodrába.

Sima tükrén a piros sugárok
 (Mint megannyi tündér) táncot jártak,
 Szinte hallott lépteik csengése,
 Mint parányi sarkantyúk pengése.

Ahol álltam, sárga fövény-szőnyeg
 Volt terítve, s tartott a mezőnek,
 Melyen a levágott sarju-rendek,
 Mint a könyvben a sorok, heverték.

Túl a réten néma méltóságban
Magas erdő; benne már homály van,
De az alkony üszköt vet fejére,
S olyan, mintha égne s folyna vére.

Más felől, a Tisza tulsó partján,
Mogyoró- s rekettye-bokrok tarkán,
Köztök egy csak a nyílás, azon át
Látni távol kis falucska tornyát.

Boldog órák szép emlékeképen
Rózsafelhők usztak át az égen.
Legmesszebről rám merengve néztek
Ködön át a mármárosi bércek.

Semmi zaj. Az ünnepélyes csendbe
Egy madár csak néha füttyentett be.
Nagy távolban a malom zugása
Csak olyan volt, mint szunyog dongása.

Túlhan, vélem átellenben épen,
Pór menyecske jött. Korsó kezében.
Korsaját mig tele merítette,
Rám nézett át; aztán ment sietve.

Ottan némán, mozdulatlan álltam,
Mintha gyökeret vert volna lábam.
Lelkem édes, mély mámorba szédült
A természet örök szépségétül.

Ó természet, ó dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?
Mily nagy vagy te! mentül inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz. —

Késő éjjel értem a tanyára
 Fris gyümölcsből készült vacsorára.
 Társaimmal hosszan beszélgettünk.
 Lobogott a rőzse-láng mellettünk.

Többek között szoltam én hozzájuk:
 „Szegény Tisza, miért is bántjátok?
 Annyi rosszat kiabáltok róla,
 S ő a föld legjámborabb folyója.“

Pár nap mulva fél szendergésemből
 Félrevert harang zugása vert föl,
 „Jön az árviz! jön az árviz!“ hangzék,
 S tengert láttam, ahogy kitekinték.

Mint az őrült, ki letépte láncát,
 Vágtatott a Tisza a rónán át,
 Zúgva, bőgve törte át a gátot,
 El akarta nyelni a világot!

A GÓLYA

Sokféle a madár, s egyik ezt, másik azt
 Leginkább kedveli,
 Ezt ékes szólása, amazt pedig tarka
 Tolla kedvelteti.
 Kit én választottam, a dal-mesterséghez
 Nem ért az a madár,
 S egyszerű, mint magam félig feketében,
 Félig fehérben jár.

Nekem valamennyi között legkedvesebb
 Madaram a gólya,

Édes szülőföldem, a drága szép alföld
 Hűséges lakója.
 Tán azért szeretem annyira, mert vele
 Együtt növekedtem;
 Még mikor bölcsőmben sírtam, ő már akkor
 Kerepölt fölöttem.

Vele töltöttem a gyermekesztendőket.
 Komoly fiú valék.
 Míg társim a haza-térő tehéncsordát
 Estenként kergeték:
 Én udvarunkon a nádkúp oldalánál
 Húztam meg magamat,
 S némán szemléltem a szárnyokat-próbáló
 Kis gólyafiakat.

És elgondolkodtam. Jól tudom, az gyakran
 Fordult meg fejembe:
 Miért hogy az ember nincs úgy, mint a madár,
 Szárnyakkal teremtvé?
 Csak a messzeséget járhatni meg lábbal
 S nem a magasságot;
 Mit ér nekem, mit a messzeség? mikor én
 A magasba vágyok.

Fölfelé vágytam én. Ah, úgy irigyeltem
 Sorsáért a napot,
 A föld fejére ő tesz világosságból
 Szótt arany kalapot.
 De fájt, hogy estenként megszúrják . . . mert
 Foly keblébül a vér; [hiszen
 Gondolám, hát így van? hát aki világít,
 Ilyen jutalmat nyér? — —

Kivánt időszak az ősz a gyermekeknek,
Mint anya jön elé,
Aki fiainak számára kosarát
Gyümölccsel terhelé.
Én ellenségemül néztem az őszt, s szólék,
Ha gyümölcsöt hozott:
Tartsd meg ajándékod, ha kedves madaram,
A gólyát elcsalod.

Szomorodott szívvel láttam gyülekezni,
Midőn távoznak;
Miként most eltűnő ifjuságom után,
Ugy néztem utánok,
S milyen bús látvány volt a házak tetején
A sok üres fészek,
Szellő lehelt reám, sejtés halk szellője,
Hogy jövőmbe nézek.

Mikor tél multával fejr hó-subáját
A föld levetette,
S virággal zsinórzott sötétzöld dolmányát
Ölté föl helyette:
Akkor az én lelkem is felöltözék új,
Ünnepi ruhába,
S gólya-várni néha elballagtam egész
A szomszéd határba. —

Később, hogy a szikra lángra lobbant, ahogy
Ifju lett a gyermek:
Talpam alatt égett a föld, neki esem,
És paripán termék,
S megeresztett kantár-szárral vágdaték ki
A puszták terére

Még a szél is ugyan neki gyürkőzött, hogy
Lovamat elérje.

Szeretem a pusztát! ott érzem magamat
Igazán szabadnak,
Szemeim ott járnak, ahol nekik tetszik,
Nem korlátoztatnak,
Nem állnak körülöm mogorva sziklák, mint
Fenyegető rémek,
A csörgő patakot hányva-vetve, mintha
Láncot csörgetnének.

És ne mondja senki, hogy a puszta nem szép!
Vannak szépségei,
De azokat, mint a szemérmes lyány arcát,
Sűrű fátyol fedi;
Jó ismerősei, barátai előtt
Leteszi fátyolát,
S rajta vesz merően a megbűvölt szem, mert
Tündér kisasszonyt lát.

Szeretem a pusztát! be-bekalandoztam
Tüzes paripámon,
S midőn már ott jártam, ahol fizetésért
Sincs emberi lábnyom:
Lovamról leszálltam, gyepre heveredtem.
Egy futó pillanat
A tóra mellettem, s benne kit látok meg?
Gólya barátomat.

Oda is elkísért. Együtt ábrándoztunk
A puszta legmélyén,
Ő a víz fenekét, én a délibábot
Hosszasan szemlélvén.

Igy töltöttem vele gyermekségemet és
Ifjuságom javát,
Azért kedvelem, bár se tolla nem ragyog,
Se szép hangot nem ad.

Mostan is kedvelem és úgy tekintem én
A gólyamadarat,
Mint egyetlen valót, mely egy átálmodott
Szebb korból fönnymaradt.
Megérkezésedet még mostan is minden
Eszkendőben várom,
S kívánok szerencsés utat, ha távozol,
Legrégibb barátom!

A PUSZTA, TÉLEN

Hejh, mostan pusztá ám igazán a pusztá!
Mert az az ősz olyan gondatlan rossz gazda;
Amit a kikelet
És a nyár gyűjtöget,
Ez nagy könnyelműen mind elfecséreli,
A sok kincsnek a tél csak hült helyét leli.

Nincs ott kinn a juhnyáj méla kolompjával,
Sem a pásztorlegény kesergő sípjával,
S a dalos madarak
Mind elnémultanak,
Nem szól a harsogó haris a fű közül,
Még csak egy kicsiny kis prűcsök sem hegedül.

Mint befagyott tenger, olyan a sík határ,
Alant röpül a nap, mint a fáradt madár,
Vagy hogy rövidlátó

Már öreg korától,
S le kell hajolnia, hogy valamit lásson
Igy sem igen sokat lát a pusztaságon.

Üres most a halászkunyhó és a csőszház;
Csendesek a tanyák, a jószág benn szénáz;
Mikor vályú elé
Hajtják este felé,
Egy-egy bozontos bús tinó el-elbődül,
Jobb szeretne inni kinn a tó vizébül.

Leveles dohányát a béres leveszi
A gerendáról és a küszöbre teszi,
Megvágja nagyjából,
S a csizmaszárából
Pipát húz ki, rá tölt és lomhán szipákol,
S oda-oda néz: nem üres-e a jászol?

De még a csárdák is ugyancsak hallgatnak,
Csaplár és csaplárné nagyokat alhatnak,
Mert a pince kulcsát
Akár elhajítsák,
Senki sem fordítja feléjük a rudat,
Hóval söpörték be a szelek az utat.

Most uralkodnak a szelek, a viharok,
Egyik fönn a légben magasan kavargog,
Másik alant nyargal
Szikrázó haraggal,
Szikrázik alatta a hó, mint a tűzkő,
A harmadik velök birkózni szembe jó.

Alkonyat felé ha fáradtan elülnek,
A rónára halvány ködök települnek,

S csak félig mutatják
 A betyár alakját,
 Kit éji szállásra prüsszögve visz a ló
 Háta mögött farkas, feje fölött holló.

Mint kiűzött király országa széléről,
 Visszapillant a nap a föld pereméről,
 Visszanéz még egyszer
 Mérges tekintettel,
 S mire elér szeme a tulsó határra,
 Leesik fejéről véres koronája.

SZÜLŐFÖLDEMEN

Itt születtem én ezen a tájon
 Az alföldi szép nagy rónaságon,
 Ez a város születésem helye,
 Mintha dajkám dalával vón tele,
 Most is hallom e dalt, elhangzott bár:
 „Cserebogár, sárga cserebogár!„

Ugy mentem el innen, mint kis gyermek,
 És mint meglett ember úgy jöttem meg.
 Hejh azóta húsz esztendő telt el
 Megrakodva búval és örömmel . . .
 Húsz esztendő . . . az idő hogy lejár!
 „Cserebogár, sárga cserebogár!“

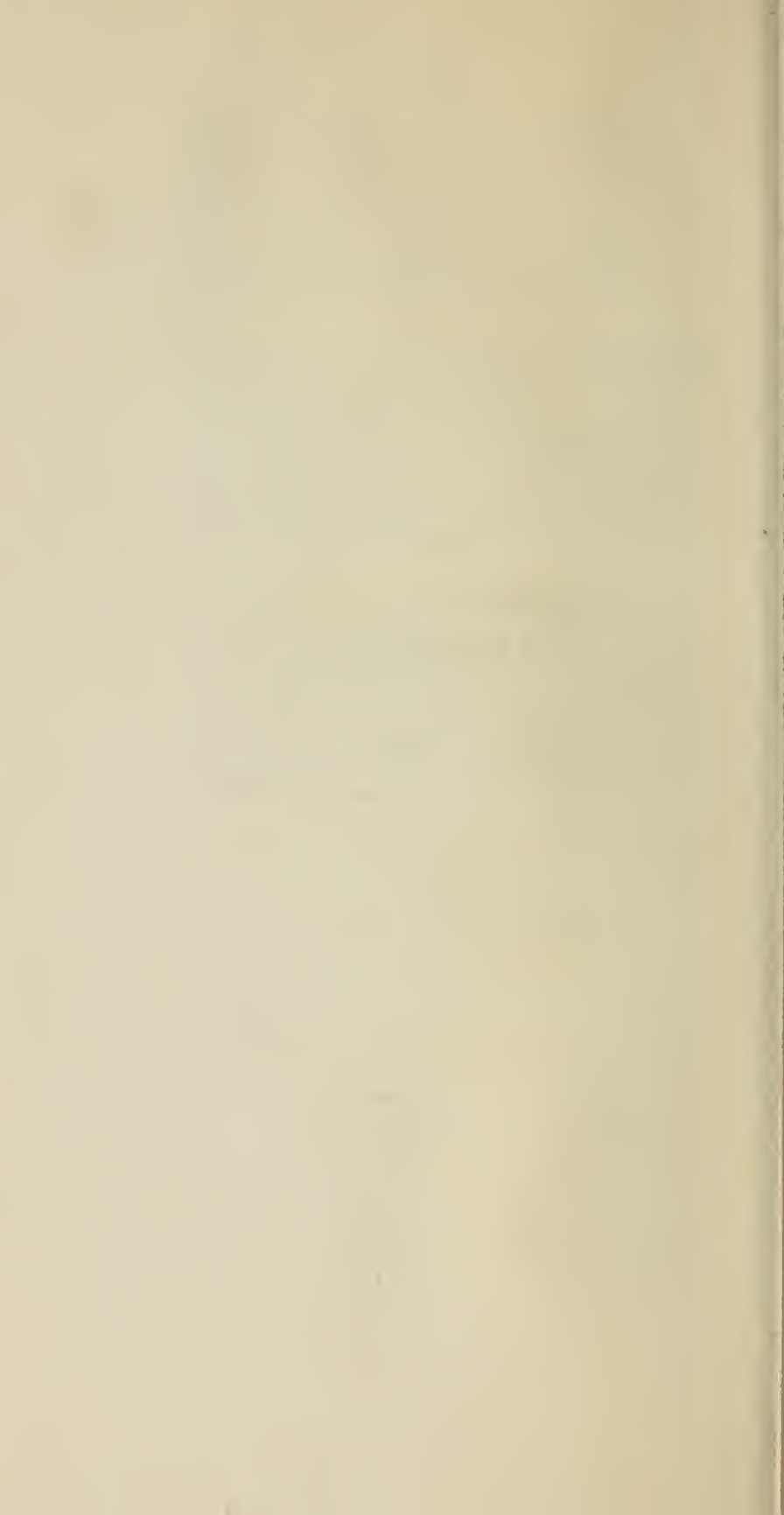
Hol vagytok, ti régi játszótársak?
 Közületek csak egyet is lássak!
 Foglaljatok helyet itt mellettem,
 Hadd felejtsem el, fogy férfi lettem,
 Hogy vállamon huszonöt év van már . . .
 „Cserebogár, sárga cserebogár!“

Mint nyugtalan madár az ágakon,
Helyről helyre röpköd gondolatom,
Szedegeti a sok szép emléket,
Mint a méh a virágról a mézet;
Minden régi kedves helyet bejár . . .
„Cserebogár, sárga cserebogár!“

Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Lovagolok fűzfasipot fújva,
Lovagolok szilaj nádparipán,
Vályuhoz mék, lovam inni kíván,
Megitattam, gyi lovam, gyi Betyár . . .
„Cserebogár, sárga cserebogár!“

Megkondúl az esteli harangszó,
Kifáradt már a lovas és a ló,
Haza megyek, ölébe vesz dajkám,
Az altató nóta hangzik ajkán,
Hallgatom, s félálomba vagyok már . . .
„Cserebogár, sárga cserebogár!“ . . . —

ÉLETKÉPEK

FARKASKALAND

„Pajtás, te ettél, véres a fogad;
S mi szenvedünk éhségi kínokat.

Mogorva a tél, puszta a határ,
Rajt a vihar légparipája jár,

Csak ember és állatnak nincs nyoma . . .
De most beszélj: hol volt a lakoma?”

Igy kérdi társát a farkassereg,
Kit érkezéskor üdvezeltének.

A jóllakott nem késik szólani,
És tőle ily beszédet hallani:

„Ott a vityilló pusztaközepen,
Él a juhász és felesége benn.

A ház mögött pedig terül az ól,
Honnan juhoknak bégetése szól.

E lakhoz éjszakának idején
Két utazó suhant. Egy úrfi s én.

A pásztornéra titkon foga fájt
Az úrfinak, s én éhezém a nyájt.

Ott sompolygott ő a kunyhó előtt.
Juhot nem kaptam én . . . megettem őt.“

FÜRDIK A HOLDVILÁG AZ ÉG TENGERÉBEN

Fürdik a holdvilág az ég tengerében,
Méláz a haramja erdő közepében:
Sűrű a fűvön az éj harmatozása,
De sűrűbb két szeme könnyének hullása.

Baltája nyelére támaszkodva mondja:
„Mért vetettem fejem tilalmas dolgokra!
Édes anyám, mindig javamat akartad;
Édes anyám, miért nem fogadtam szavadat?

Elhagytam házadat, földönfutó lettem,
Rablók, fosztogatók közé keveredtem;
Most is köztök élek magam szégyenére,
Ártatlan útasok nagy veszedelmére.

Elmennék én haza, itt hagynám ezeket,
Örömet itt hagynám! de most már nem lehet:
Édes anyám meghalt kis házunk azóta
Régen összeroskadott s áll az akasztófa.“

MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRON

Megy a juhász szamáron,
Földig ér a lába;
Nagy a legény, de nagyobb
Boldogtalansága.

Gyepes hanton furulyált,
Legelészett nyája.
Egyszer csak azt hallja, hogy
Haldoklik babája.

Fölpattan a szamárra,
Haza felé vágat;
De már későn érkezett,
Csak holttestet láthat.

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle?
Nagyot ütött botjával
A szamár fejére.

 EST

A nap lement.
Eljött a csend.
Szellőüzött
Felhők között
Merengve jár
A holdsugár,
Mint rom felett
A képzelet.

A városi
Nem élvezi;
Falun keresd:
Mi szép az est.
Utcára mén
Leány, legény,
S dalolni kezd;
Hallván a neszt,
Dalol vele
A fülmile
Lágy éneket
A lomb megett.
A kert alól
Furulya szól;
A pásztor ott
Tüzet rakott;
S mig elterül
A tűz körül,
S megszólal a
Bús furulya:
Ökre lova
Jár tétova,
És harmatos
Füvet tapos.
Akközben a
Kert ajtaja
Halkan kinyíl;
Miként a nyíl
Oda suhan
Vig-boldogan
A pásztor, és
Van ölelés,
Van csókolás —
Ki volna más,

Ki eljöve?
 Mint szép hive.
 Mulassatok,
 Ti boldogok!
 Mért köztetek
 Nem lehetek?

EGY TELEM DEBRECENBEN

Hejh Debrecen,
 Ha rád emlékezem!
 Sokat szenvedtem én te benned,
 És mindamellett
 Oly jól esik nekem,
 Ha rád emlékezem. —

Pápista nem vagyok,
 Ésmégis voltak böjtjeim, pedig nagyok.
 Jó, hogy az embernek csont foga van,
 Ezt bölcsen rendelék az istenek,
 Mert hogyha vas lett volna a fogam,
 A rozsdá ette volna meg.

Azért a télnek kellő közepében
 Kifogya szépen
 A fűtőszalmám.
 S hideg szobában alvám.
 Ha föllevém kopott gubám,
 Elmondhatám,
 Mint a cigány, ki a hálóból néze ki:
 „Juj, be hideg van odaki!”

S az volt derék
 Ha verselék!

Ujjam megdermedt a hidegben,
 És ekkor mire vetemedtem?
 Hát mit tehettem egyebet?
 Égő pipám
 Szorítgatám,
 Míg a fagy végre engedett.

Ez inségben csak az vigasztala,
 Hogy ennél márnagyobb inségem is vala.

TÉLI VILÁG

Megölte valaki magát,
 Az hozta ezt a rút időt.
 Fúj a szél, táncol a tányér
 A borbélyműhelyek előtt.
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

A napszámos, napszámosné
 Tuskót fűrészel és hasít;
 Daróc pólyában gyermekök
 A szélvésszel versenyt visít.
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

Jár nagy léptekkel föl s alá
 A katona az őrhelyen,
 És számlálgatja lépteit;
 Kínjában mást mit is tegyen?
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

A hosszú lábu drótostót
 Kopott gubáját cepeli;
 Az orra érett paprika,
 S hidegtől folynak könnyei.
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

Barangol a vándorszínész
 Egy falutól a másikig;
 Meleg ruhája nincs ugyan,
 De mindazáltal éhezik.
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

Hát a cigány? vacog foga
 A rongyos sátorok alatt;
 Kopogtat a szél és bemegy,
 Bár a cigány nem szól: szabad!
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

Megölte valaki magát,
 Az hozta ezt a rút időt.
 Fúj a szél, táncol a tányér
 A borbélyműhelyek előtt.
 Hol a boldogság mostanában?
 Barátságos meleg szobában.

PIROSLIK MÁR A FÁKON A LEVÉL

Piroslik már a fákon a levél,
 Süvölt köztök, süvölt az őszi szél,
 Homályos a nap, a mező deres;
 Pásztor, betyár meleg tanyát keres.

Meleg tanyát a pásztor csak talál,
 Vár ott reá kulacs bor, tele tál,
 Ha kifogy a kulacs bor s tele tál,
 Lágy párnán felesége vele hál.

Betyár embernek jó tanyája nincs,
 Mindenfelől csörög rá rabbilincs.
 Száraz bokorban huzza meg magát,
 Átkozza a hús őszi éjszakát.

A NÉGYÖKRÖS SZEKÉR

Nem Pesten történt, amit hallotok.
 Ott ily regényes dolgok nem történnek.
 A társaságnak úri tagjai
 Szekérre ültek és azon menének.
 Szekéren mentek, de ökörszekéren.
 Két pár ökör tevé a fogatot.
 Az országúton végig a szekérrel
 A négy ökör lassacskán ballagott.

Világos éj volt. A hold fenn vala;
 Halványan járt a megszakadt felhőkben,
 Miként a bús hölgy, aki férjinek
 Sírhalmát keresi a temetőben.
 Kalmár szellő járt a szomszéd mezőkön,
 S vett a füvektől édes illatot.
 Az országúton végig a szekérrel
 A négy ökör lassacskán ballagott.

A társaságban én is ott valék,
 S valék szomszédja épen Erzsikének,
 A társaságnak többi tagjai
 Beszélgetének s énekelgetének.

Én ábrándoztam s szóltam Erzsikéhez:
„Ne válasszunk magunknak csillagot?”
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

„Ne válasszunk magunknak csillagot?”
Szólék én ábrándozva Erzsikéhez,
„A csillag vissza fog vezetni majd
A mult időknek boldog emlékéhez,
Ha elszakaszt a sors egymástul minket.”
S választottunk magunknak csillagot.
Az országúton végig a szekérrel
A négy ökör lassacskán ballagott.

A MAGYAR NEMES

Őseimnek véres kardja
Fogason függ, rozsda marja,
Rozsda marja, nem ragyog,
Én magyar nemes vagyok!

Munkátlanság csak az élet.
Van életem, mert henyélek.
A paraszté a dolog.
Én magyar nemes vagyok!

Jól készítsd, paraszt, az útát
Mert hisz a te lovad vontat.
Csak nem járhatok gyalog.
Én magyar nemes vagyok!

Tán a tudománynak éljek?
A tudósok mind szegények.

Nem irok, nem olvasok.
 Én magyar nemes vagyok!

Van, igaz egy tudományom,
 Ebben párom ritkán látom:
 Enni, inni, jól tudok.
 Én magyar nemes vagyok!

Milyen jó, hogy nem adózok.
 Gazdaságom van, de nem sok,
 S van adósságom, de sok.
 Én magyar nemes vagyok!

Mit törődöm a hazával?
 A hazának száz bajával?
 Majd elmúlnak a bajok.
 Én magyar nemes vagyok!

Ősi joggal, ősi házban
 Éltemet ha elpipáztam:
 Mennybe visznek angyalok.
 Én magyar nemes vagyok!

A SZERELMES TENGER

Últ a lyányka boldogan tünődve
 Sziklaparton a tenger fölött,
 És akit várt, akiről tünődék,
 Kedvesének koszorút kötött.

Átellenben kelt az esti csillag,
 De a tenger nem gondolt vele;
 A leányra nézett kék szemével,
 S így sohajta hullámkebele:

„Ó mi szép vagy, ó miként szeretlek!
Jőj le, ha van benned irgalom,
Jőj s fürödjél bennem . . . idvezülök,
Hogyha kebled megcsókolhatom.

Jőj le hozzám, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Földiszítlek, mint menyasszonyát még
Nem diszíté egy királyfi sem.

Fürteidre felhozom dúsgazdag
Mélységemnek minden gyöngyeit:
S elveszíti ragyogásaiktól
Szeme fényét, aki rád tekint.

Nem, nem, ó rád ne tekintsen senki!
Messze viszlek innen téged el
Napkeletre egy szigetbe, amely
Telve a föld gyönyöreivel.

Ottan minden patak egy szivárvány,
S híg gyémánt a tiszta levegő,
S a mezőnek minden órán új s a
Régieknél szebb virága nő.

Ottan szebb az éj, mint itten a nap,
S szebb a tél, mint itt a kikelet,
S madarak a hópelyhek . . . mig esnek,
Zengedeznek tündéréneket.

Jőj keblemre, szépségek leánya,
Jőj le, és szeress, légy hitvesem;
Napkeletre szigetembe viszlek,
Ott élünk örök-szerelmesen.

Itt a sajka, ülj beléje, lyányka,
 Ringatom majd oly szelídeden,
 Hogy elalszol; és mire felébredsz,
 Ott leendesz a szép szigeten.“

Esdekelve így beszélt a tenger;
 A leány nem érté meg szavát,
 Nem fejté meg a rengő haboknak
 Suttogó, egyhangú moráját.

És akközben kész lett koszorúja,
 S akit várt, az ifju megjöve,
 És látá az érkezőt a tenger,
 S hah miként fölháborult szive!

Hátha még a többit látta volna . . .
 Eltűnének sűrű fák mögé,
 S őket a sötétzöld lombozat s az
 Éj sötét kárpitja elfödé.

Másnap reggel vitorlás hajón a
 Boldog ifju a tengerre szállt;
 És a tenger jókedvvel, nyugodtan
 Vitte őt a messzeségen át.

„Menj, menj, ifju,“ gondolá magában,
 „Sok szerencsét vándorlásodon;
 De halálod lesz az óra, mely e
 Lyányhoz téged ismét visszavon.

Kedvezek most, sebesen röpítlek,
 Mert a lyánytól messze távozol;
 De ha vissza, a leány felé jössz,
 Minden vészemmel találkozol.“

A leányka ott állt nem sokára,
Ahol tennap koszorút kötött;
Koszorúja összetépve fekvék
Széteresztett fürtei között.

Ottan állt, a tenger s ég közötti
Végtelenben járt tekintete,
Mint elfáradott galamb, amelyet
A sas helyről helyre kergete.

„Itt volt. Elment, elment mindörökre,
Megcsalt; megcsalt! Engem itt hagyott.
Itt hagyott, ó, engemet . . . kettőnket:
Engemet és a gyalázatot!”

Igy panaszlá a leány keservét,
És a tenger meghallotta azt,
És egyszerre nagy birodalmában
Minden alvó habot fölriaszt,

És utána küldé a hajónak,
Mely a csábító ifjút vivé,
S a hullámok a hajót s az ifjút
Egy csapással zúzták semmivé.

S szólt a tenger: „Te szegény teremtés,
Mit teszesz most, mondd, hogy mit te-
Megcsalt téged az, akit szerettél, [szesz?
Én szeretlek s engem nem szeretsz!

És mit ér az élet már te néked?
Karjaimba vesd le magadat,
Hadd legyenek koporsód . . . eltemetlek,
Tégedet és gyalázatotat.”

Amit egykor nem értett a lyányka,
Most megérté a tenger szavát;
Leugrott a szikláról, s a tenger
Eltemette őt s gyalázatát.

KÉT SOHAJ

Kecskemét városa
Siralomházában
Két ifjú legény ül
Nagy szomoruságban.

Hadd üldögéljenek!
Ugy sem ülnek hónap,
Hónap ilyen tájon
Levegőben lógnak.

Előttök étel, bor,
De nem kell nekiek,
Hisz ők éhen-szomjan
Már úgy sem halnak meg.

Előttök van a tál,
Előttök az üveg . . .
Az étel meghűlt, s a
Bor megmelegedett.

Csak úgy üldögélnek
Hallgatag kedvökben;
Nagyot sohajtanak
Egyszer mind a ketten.

„Ki után sohajtasz,
Édes jó pajtásom?“
— „Szeretőmhöz röpült
Az én sohajtásom.

Szeretőmhöz küldöm
Haldokló lelkemet,
Az egyetlen egyhez,
Ki engemet szeret!

Széles e világon,
Senki meg se látott,
De kipótolta ő
Az egész világot.

Alig vettem észre,
Hogy meghalt az anyám,
Szegény jó leányzó
Ugy gondot viselt rám.

Áldom a jó lelkét,
Áldja meg az isten,
Soha életében
Egy könnyet se ejtsen!

Hát te, cimborám, te
Kiért sohajtottál?“
— „Az én sohajom is
Ott jár galambomnál.

Galamb? . . . majd mit mondok!
Kigyó, mérges kigyó.
Ő volt engemet a
Rosz utra csábító.

Miatta elhagytam
 Jó öreg anyámat,
 Aztán cserbe hagyott,
 Szépen odébb állott.

Átkozom-rosz lelkét
 Verje meg az isten,
 Holtig sírjon-ríjon
 Mást ne is tehessen,

Váljék pokolkövé
 Mindenik könnycseppje
 S szivét elevenen
 Hamuvá égesse!“

KATONA-ÉLET

„Nehéz nekem már a bocskor,
 Könnyü nekem már az ostor,
 Csizmát húzok a lábamra,
 Kardot fogok a markomba.
 Muzsika szól, verbuválnak,
 Fölcsapok én katonának, hahaha!“

Ezt az egyet bölcsen teszed;
 Látom, már megjő az eszed,
 Aranyélet, bizony isten!
 Megpróbáltam, párja sincsen,
 Muzsika szól, verbuválnak,
 Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Katonának kutya-baja,
 Van mit enni és innia,

Hogy ne volna? öt napra jár
Tizenhat garas két krajcár.
Múzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Csak minden harmadnap strázsálsz,
Akkor is csak nyolc órát állsz,
Ha hideg van is, meg nem fagysz,
Ott a körmöd, bele fujhatsz.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Tisztogatás sem igen kell,
Minek is bajlódnál ezzel?
Ne félj; ha poros nadrágod,
Kiporozza a káplárod.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

És az embert hogy szeretik!
Visszaviszik, ha elszökik,
És az alatt, míg vesszőzik,
Sétál vagy fut, ahogy tetszik.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

Ha pedig az időd lejárt,
Obsitot kapsz, de mekkorát
S tudod, mért kapsz ilyen nagyot?
Hogy legyen itthonn paplanod.
Muzsika szól, verbuválnak,
Csapj föl, öcsém, katonának, hahaha!

SÁRI NÉNI

A küszöbön guggol Sári néni,
 Guggol s nem áll; nem akar már nőni.
 Van nyergelve pápaszemmel orra,
 Varrogat . . . tán szemfedőjét varrja.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Ami eddig ott lenn volt ruháján,
 Odafönn van most a ránc orcáján;
 Csak úgy lóg-lóg derekán ruhája,
 Mintha rá villával volna hányva.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Haja tél, — ha látom, szinte fázom —
 Fejér, mint a fejezített vászon,
 S borzasan ül feje tetejében,
 Mint a gólyafészek a kéményen.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Befelé vette az útját szeme
 Rá únt régi születőhelyire,
 Ott benn pislog szomorún, nem vígan,
 Mint a lámpa a beroskadt sírban.
 Sári néni, hejh mikor kendet még
 Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Keble róna, puszta s csendes róna,
 Mintha már alatta szív se vóna,
 Ott van még a szív, de mozdulatlan,

Csak nagy néha, csak elvéte dobban.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

Vad, tékozló fiú az ifjúság,
Két marokkal szórja gazdagságát,
De jön apja, a zsugori vénség,
S visszaszedi elpazarlott kincsét.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikámnak, húgomnak nevezték!

FALU VÉGÉN KURTA KOCSMA

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálódik a cimbalmos,
A legények kurjogatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Kocsmárosné, arany virág,
Ide a legjobb borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifjú babám!

Húzd rá cigány, huzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!“

Bekopognak az ablakon:
„Ne zugjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefekütt, alunni vágy.“

„Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba! . . .
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!“

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vigadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édes anyám beteg.“

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpentik boraikat,
Végét vetik a zenének,
S haza mennek a legények.

A VÁNDORLEGÉNY

Hogyha üres az embernek
Zsebje: üres a has is.
Zsebem üres, ennélfogva
Üres az én hasam is.

Tennap ettem utójárá,
 Az igaz, hogy keveset,
 No de semmi! van elég, ki
 Én helyettem is evett.

S holnap ujra nap lesz, akkor
 Ehetem majd . . . ha lesz mit.
 Addig reménység anyámnak
 Szívom édes emleit.

Hasam üres, de helyette
 Teli vannak szemeim,
 Megtöltötték a hidegtől
 Kiszorított könnyeim.

És ez jó, hogy ily hideg van,
 Legalább sietnem kell,
 S így a csárdát, mely még messze,
 Szaporábban érem el.

Gyi, te fakó, gyi te szürke,
 Gyi, két lábam fussatok ! . . .
 Milyen áldott két csikó ez,
 Egyik sem kér abrakot.

Egyik fakó, másik szürke,
 Mert nadrágom két darab,
 Egyik szárát úgy toldottam
 A másikhoz a minap.

Volt nekem jó új ruhám is,
 Volt nekem szép új ruhám;
 De kimélni kell az újat . . .
 Hogy ne kopják, eladám.

S hogy kijátsszam a haramját,
Ki megállít, meglehet:
A legelső kocsmárosnak
Átaladtam pénzemet.

Most amely'k zshivány nálam csak
Egy fillérre is akad,
Díjul annak én azonnal
Fizetek száz aranyat.

Nincs zshivány, de ahelyett a
Szél kutatja zsebemet.
Szél barátom, ne kutyalkodj,
Megütöm a kezedet.

Tréfa, ami tréfa, de ez
Kriminális egy idő,
Összeesküdt ellenem ma
Szél, hidegség, hó, eső.

Az az egyetlen szerencsém,
Hogy mezítláb útaozom;
Teli menne vízzel sárral
A csizmám e rosz uton.

Gúnykacaj gyanánt süvöltöz
Fölöttem a fergeteg.
Hadd gunyoljon! rajta egykor
Én is jókat nevetek.

Ád az isten egy kis műhelyt,
Ád az isten majd nekem,
Benne lesz meleg kandallóm,
Feleségem, gyermekem

Ott ha a szél, e cudar szél
Ablakomnál megjelen:
Olyat kacagok szemébe,
Hogy megpukkad mérgiben!

NÉZEK, NÉZEK KIFELE

Nézek, nézek kifelé az
Ablakon,
Ott merengnek szemeim a
Silbakon,
Jár a faköpönyeg mellett
Föl s alá,
Méltósággal, mint valami
Kiskirály.

Sétifikáltam így én is
Valaha,
Mert hogy voltam, voltam én is
Katona,
Fekete-sárgára festett
Fák előtt
Villogtattam a hatalmas
Gyíklesőt.

Izzadtam a dicső borju-
Bőr alatt.
Bájos bakancs ékesíté
Lábamat,
Szájam szörnyü halberdókat
Kiabált,
És söpörtem a kaszárnya
Udvarát.

Hősi pálya, hősi pálya.
 Gyöngyélet,
 Szégyen rám, hogy számot veték
 Te véled,
 Hogy letettem cserkoszorúd
 Fejemről,
 Elhajíték puskát, seprőt
 Kezemből.

Hejh de meg is vert az isten
 Engemet,
 Hogy elhagytam a vitézi
 Életet,
 Poéta lett belőlem, csak
 Poéta
 Ott talán már káplár volnék
 Azóta.

PATÓ PÁL ÚR

Mint elátkozott királyfi
 Túl az Óperencián,
 Él magában falujában
 Pató Pál úr mogorván.
 Be más lenne itt az élet,
 Ha egy ifjú feleség
 Közbe vágott Pató Pál úr:
 „Ejh, ráérünk arra még!“

Roskadó félben van a ház,
 Hámlik le a vakolat,
 S a szél egy darab földéll
 Már tudj' isten hol szalad;

Javítsuk ki, mert maholnap
Pallásról néz be az ég
Közbe vágott Pató Pál úr:
„Ejh, ráérünk arra még!”

Pusztá a kert, ehelyett a
Szántóföld szépen virít,
Termi bőven a pipacsnak
Mindenféle nemeit.
Mit henyél az a sok béres?
Mit henyélnek az ekék?
Közbe vágott Pató Pál úr:
„Ejh, ráérünk arra még!”

Hát a mente, hát a nadrág.
Ugy megritkult, olyan ó,
Hogy szunyoghálónak is már
Csak szükségből volna jó;
Híni kell csak a szabót, a
Posztó meg van véve rég
Közbe vágott Pató Pál úr:
„Ejh, ráérünk arra még!”

Életét így tengi által;
Bár apái nékie
Mindent oly bőven hagyának,
Soha sincsen semmije.
De ez nem az ő hibája;
Ő magyarnak születék,
S hazájában ősi jelszó:
„Ejh, ráérünk arra még!”

KINN A MÉNES, KINN A PUSZTÁN

Kinn a ménes, kinn a pusztán,
A betyárok országutján.
Benn a csikós a csárdában,
Iszik isten igazában.

Hadd igyék, ha kedve tartja,
Ha kiszáradott a torka,
Nem is csoda ily melegben,
Süt a nap esze-veszetten.

De ha beballag kend, bátya,
Iszogatni a csárdába,
Legyen gondja a ménesre,
Bizza kelmed jó kezekre.

Ott kinn hagyott három bojtárt.
Egy sem ér egy hajító fát.
Mind a három azzal mulat,
Hogy alszik a kalap alatt.

Hevernek a földön hanyatt,
Orcájok a kalap alatt,
Egyebökkal nem gondolnak,
Ha megpörköli is a nap.

Hát amott Kecskemét felől
A homoktorlatok megől
Ki lépeget szép lassacskán
Egy szép sötétpej paripán?

Szép tüzes ló, de még rajta
A legény tüzesebb fajta,
Bátorság van a szemében,
Karikás-ostor kezében.

Csak jön, csak jön, halk lépést tart,
Egyszer a méneshez ugrat,
Kiszakít egy jó nagy falkát
Kis-Kunság, most isten hozzád!

Fárad a nap, már alant jár,
Egyre nyargal még a betyár
És előtte a paripák,
Csattog-pattog a karikás.

Jön a csikós a csárdából
Gyógyulóban mámorából,
A bojtárok ébredeznek,
Nagy hija van a ménesnek.

El az egész kerületbe .
Ló-keresni, szedte vette!
De hiszen kereshetik mán
Kit Szabadkán, kit Kikindán.

A TÉLI ESTÉK

Hova lett a tarka szivárvány az égről?
Hova lett a tarka virág a mezőkről?
Hol van a patakzaj, hol van a madárdal,
S minden éke, kincse a tavasznak s nyárnak?
Oda van mind! csak az emlékezet által
Idéztetnek föl, mint halvány síri árnyak.

Egyebet nem látni hónál és fellegnél;
Koldussá lett a föld, kirabolta a tél.

Olyan a föld, mint egy vén koldús, valóban,
Vállain fejr, de foltos takaró van,
Jéggel van foltozva, itt-ott rongyos is még,
Sok helyen kilátszik mezítelen teste,
Ugy áll a hidegben s didereg az inség
Vastagon van bágyadt alakjára festve.
Mit csinálna kinn az ember ilyen tájban?
Mostan ott benn szép az élet a szobában.

Áldja istenét, kit istene megáldott,
Adván néki meleg hajlékot s családot.
Milyen boldogság most a jó meleg szoba,
S meleg szobában a barátságos család!
Most minden kis kunyhó egy tündérpalota,
Ha van honnan rakni a kandallóra fát,
S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbe
Repül tán, most beszáll a szív közepébe.

Legkivált az esték ilyenkor mi szépek!
El sem hinnétek tán, ha nem ismernétek.
A családfő ott fenn ül a nagy asztalnál
Bizalmas beszédben szomszédal s komával.
Szájokban a pipa, előttök palack áll
Megtelve a pince legrégibb borával;
A palack fenekét nem lelik, akárhogy
Iparkodnak újra megtelik, ha már fogy.

Kínálgatja őket a jó háziasszony,
Ne félj, hogy tisztjéből valamit mulasszon,
Hejh mert ő nagyon jól tudja, mit mikép kell,
A kötelességét ő jól megtanulta,

Nem bánik könnyen a ház becsületével,
 Nem is foghatják rá, hogy fősvény vagy lusta.
 Ott sűrög, ott forog, s mondja minduntalan:
 „Tessék, szomszéd uram, tessék, komám
 [uram!“

Azok megköszönik, s egyet hörpentenek,
 S ha kiég pipájok, újra rátöltenek,
 És mint a pipafüst csavarog a légben,
 Akkép csavarognak szanaszét elméik,
 És ami már régen elmúlt, nagyon régen,
 Összeszedetik, sorra elregélik.
 Akitől nincs messze az élet határa,
 Nem előre szeret nézni, hanem hátra.

A kis asztal mellett egy ifju s egy lyányka,
 Fiatal pár, nem is a múlt időt hányja.
 Mit is törődnének a multtal? az élet
 Előttök vagyon még, nem a hátok megett;
 Lelkők a jövőendő látkörébe tévedt,
 Merengve nézik a rózsafelhős eget.
 Lopva mosolyognak, nem sok hangot adnak,
 Tudja a jó isten, mégis jól mulatnak.

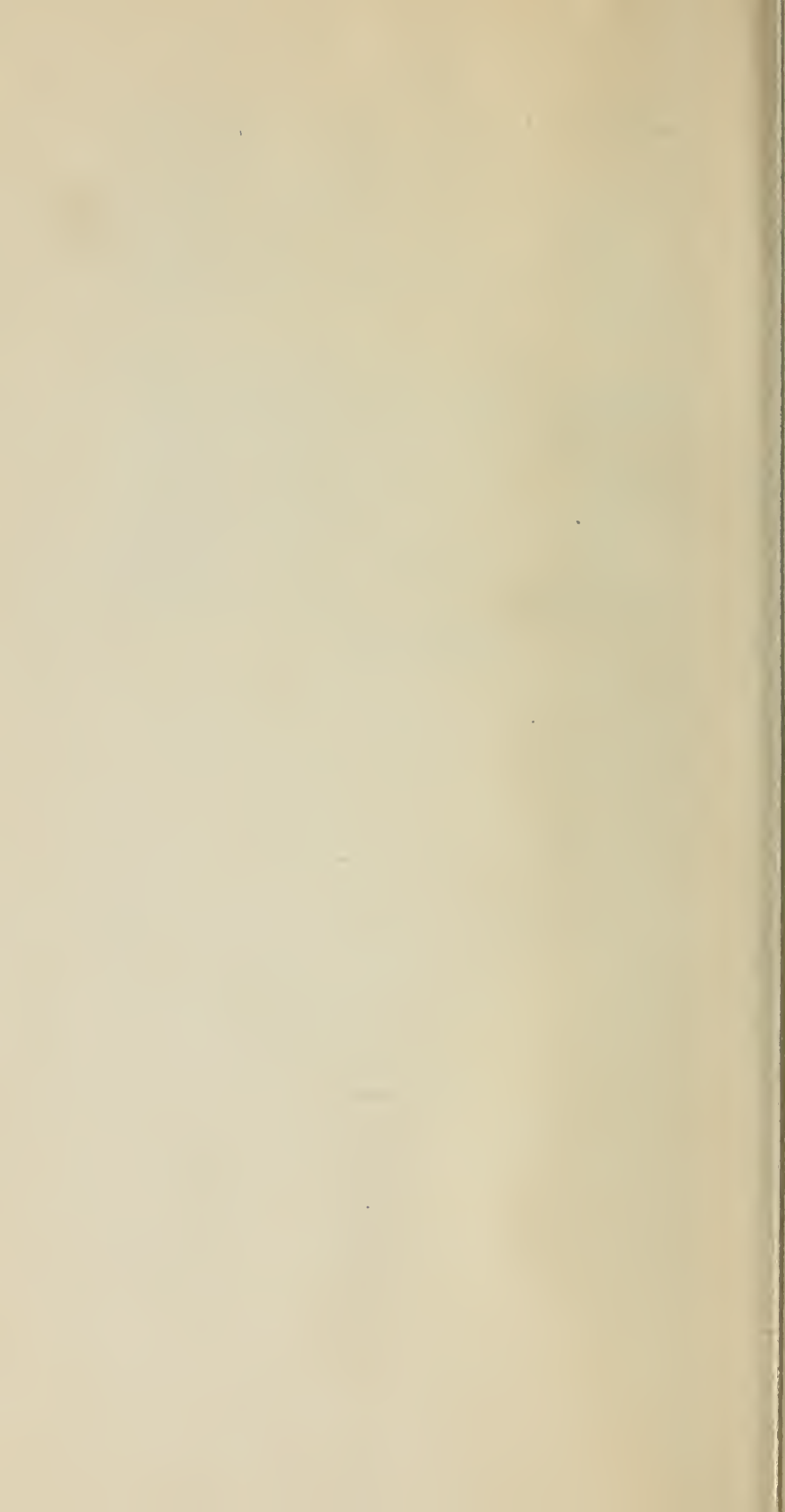
Amott hátul pedig a kemence körül
 Az apró-cseprőség zúgva zsibongva ül,
 Egy egész kishalomkisebb-nagyobbgyermek
 Kártyából tornyokat csinál . . . épít, rombol . . .
 Űzi pillangóit a boldog jelennek,
 Tennapot felejtett, holnapra nem gondol. —
 Lám, ki hinné, mennyi fér el egy kis helyen,
 Itt van egy szobában mult, jövő és jelen!

Holnap kenyérsütés napja lesz, szítál a
 Szolgáló s dalolgat, behallik nótája.

Csikorog a kútgém ott kinn az udvaron,
Lovait itatj' a kocsis éjszakára.
Húzzák a cigányok valami víg toron,
Távolról hangzik a bőgő mormogása.
S e különféle zaj ott benn a szobába
Összefoly egy csendes lágy harmoniába.

Esik a hó, mégis fekete az útca,
Nagy vastag sötétség egészen behúzta.
Járó-keelő ember nem is igen akad,
Egy-egy látogató megy csak haza felé,
Lámpája megvillan az ablakok alatt,
S fényét a sötétség hirtelen elnyelé,
Eltűnik a lámpa, a bennlevők pedig
Buzgón találgatják: vajon ki ment el itt?

UTÓSZÓ

szokott fölosztástól némikép eltérően csoportosítva találja itt Petőfi legszebb költeményeit az olvasó. A hangulati kapcsolat kedvéért ugyanis külön foglaltuk össze

az olyan verseket, melyek a költő életében is külön kötetben jelentek meg vagy egyébként szorosabban összetartoznak. Így a Felhőket, melyekhez hozzávettünk még néhány más reflexív költeményt, továbbá a Cipruslombok Etelka sírjáról és a Szerelem gyöngyei című ciklusokat, végül Feleségek felesége címen a Szendrey Juliához intézett költeményeket. Nem is kellene talán külön megemlíteni, hogy a Távolból című ciklus Petőfi családi verseit tartalmazza.

Egyébként ügyeltünk arra, hogy anthológiánk minél teljesebben képviselje Petőfi rendkívül gazdag és sokoldalú tehetségét s nemcsak az egyes műfajokban nyújtja a legkülönb alkotásokat, hanem híven példázza a költő sorsát is, valamint azokat az érzelmeket, miket hányt-vetett életpályájának minden föltünőbb

mozzanata meglobogtatott benne. Bármilyen változatos különben ez a költészet, lényegében két alapérzésre vezethető vissza: a családi boldogság gondolatára és a szülőföld szeretetére. A családi érzésből bontakozik ki Petőfi szerelmi lírája és legmagasabb szárnyalásai után is oda torkollik vissza, mikor elénekelheti újjongó rapszodiáját: „Bírom végre Juliskámat, mindörökre bírom őt“; a szülőföld szeretete, az alföld végtelen pusztájának a szemlélete ébresztette föl benne a szabadság utáni halhatatlan vágyat, mely nem ismert korlátokat és a haza szűkebb határain is túlszárnyalva a „világszabadság“ eszméjévé magasztosult; de ismét ide, a szülőföldre, lendül vissza ez is, mikor költői látomással megsejtett halálában vérével pecsételi meg ezt az érzését.

Petőfi ifjúsága zenitjén tűnt el az emberiség elől és elsősorban a fiatalság költője volt. Szilajsága, lobogó lelkesedése, büszke önérzete, egyszerűsége és nyíltsága — csupa olyan tulajdonság, mely őt a kornak költőjévé avatta, annak a kornak, mely a megifjodott magyarság számára új életideálokat szabott, mely végképen szakított a mult hiú kultuszával és feltartóztatlanul rohant a forradalom felé. A forradalmi fiatalság minden szenvedélye, a közeledő vihar szörnyű feszültsége érezhető ki Petőfi hazafias költeményeiből s emeli nála ezt a műfajt magasan az átlag-színvonal fölé.

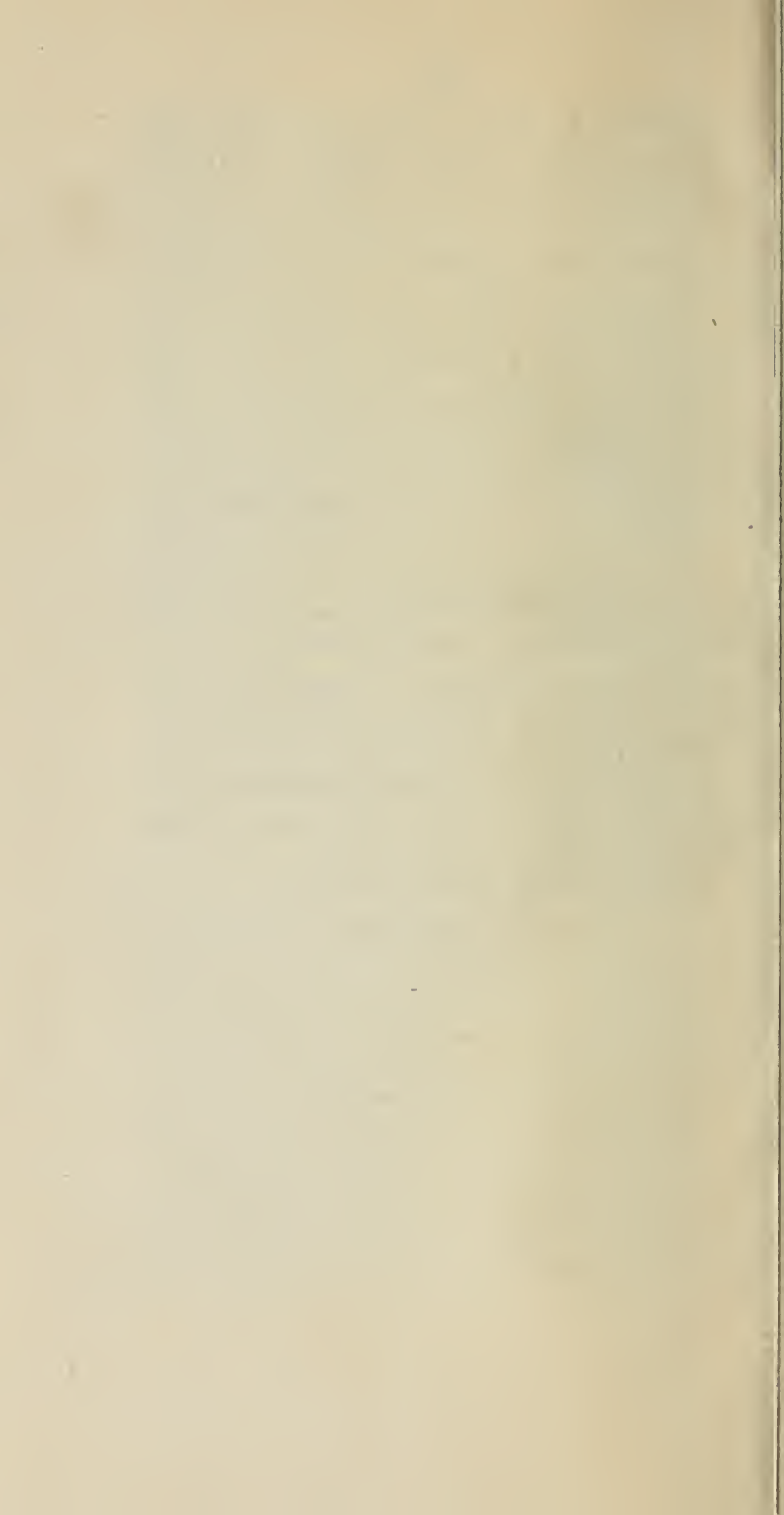
De voltak ennek a fiatalságnak, mint minden fiatalságnak, pillanatnyi elborulásai is, nemcsak szerelmi bánat és csalódás tépte meg lelkét, hanem erőt vett rajta nem egyszer az

életunalom keserve, s nem lett volna igazi lírikus, ha ezeknek a hangulatoknak nem talált volna megfelelő formát: a *Ciprus lombok* melancholikus elborulásai, a *Felhők* borongó pesszimizmusa épúgy kifejezik Petőfi költészetének igazi karakterét, mint azok az erőtől és egészségtől duzzadó versek, melyekben lerázza magáról a sötét sejtelmeket és újra beleveti magát az élet örömeibe és küzködéseibe: „Én hittem-e egykor átoknak az éltet? Én bolyg-tam a földön, mint éji kísértet? Elégeti arcom a szégyeni láng! Mily édes az élet, mily szép a világ!”

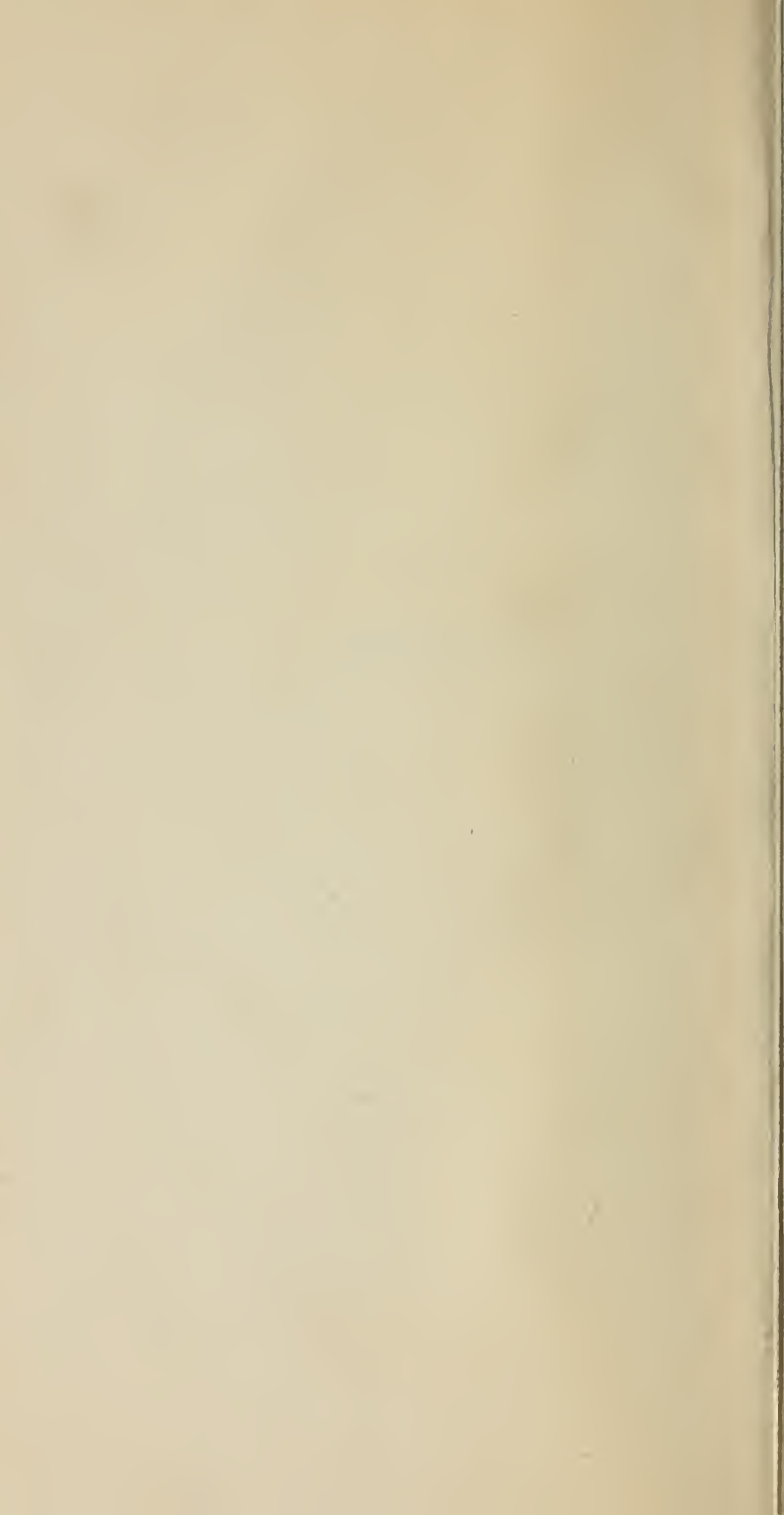
Ez a rendkívüli őszinteség, ez a határt nem ismerő nyíltság Petőfi legnemesebb tulajdonságai közé tartozik, mely még hibáit is rokon-szenvenessé teszi előtlünk, de egyszersmind a költészet fejlődése szempontjából is rendkívül értékes, mert az eddigi szemérmeteskedő, affektált, legföljebb gáláns kacérságba merész-kedő líra szűk korlátait szétveti és végtelen horizontot nyit meg a jövő előtt.

Budapest, 1921. október havában.

KIRÁLY GYÖRGY.

TARTALOM

HAZA ÉS SZABADSÁG

A hazáról	7
Ha az isten	9
Ha férfi vagy, légy férfi	10
Dalaim	11
A nép	13
A bilincs	13
Erdélyben	14
Véres napokról álmodom	16
Egy gondolat bánt engemet	17
A kutyák dala	19
A farkasok dala	19
A magyar ifjakhoz	20
A nép nevében	22
A rab	24
Nemzeti dal	25
Föltámadott a tenger	27
Rákóczi	28
A ledőlt szobor	29
Respublika	31
A székelyek	33
Csatában	33
Az erdélyi hadsereg	35

CIPRUSLOMBOK ETELKA SIRJÁRÓL

Cs. E. kisasszony emlékkönyvébe	39
Hull a levél a virágról...	39
Mit nem tettem volna érted...	40
Hová levél?...	40
Zárjátok be már azt a koporsót	41
Jaj be bús ez a harangszó!	41
Én vagyok itt...	42
Miért tekintesz be szobámba?	43
Hol vagy te régi kedvem?	44
Játszik öreg földünk...	44
Kéket mutatnak még...	45
Ha életében...	45
Hiába várlak hát...	46

SZERELEM GYÖNGYEI

Száz alakba...	49
Álmaimban gyakran...	50
A világtól elvonulva...	51
Háborúval álmodám...	51
A letarlott...	52
Elnémult a fergeteg...	53
Milyen furcsa álmam...	54

FELHŐK

Elvándorol a madár...	57
Nem sírok én...	57
Szeretném itt hagyni...	58
Mi a dicsőség?...	58
Sok embert ismerek...	58
A bánat egy nagy oceán...	59
Mit ettél, föld...	59
Hová lesz a kacaj...	59

Te ifjúság...	59
Kik a föld alacsony porából...	60
Az én szívem...	60
Mivé lesz a föld?	60
Fönséges éj!	61
Ki fogja vajon megfejteni...	61
Szép kedvesem...	61
Ó szerelem...	62
Mulandóság...	62
Fövénszem... harmatcsepp...	62
Fejemben éj van...	63
A felhők...	63
Alkony	65
Homér és Oszián	65
Ősz elején	67
Éj van...	68

NÉPDALOK

Befordúltam a konyhára...	71
A szerelem, a szerelem...	72
A virágnak megtiltani nem lehet...	72
Síkos a hó, szalad a szán...	73
Kis furulyám szomorúfűz ága...	74
Temetésre szól az ének...	74
A faluban utcahosszat...	75
Árvalányhaj a süvegem bokrétája...	75
Ez a világ amilyen nagy...	76
A toronyban delet harangoznak	76
Alku	77
Ereszkedik le a felhő...	77
Tedd le, bojtár, a subádat...	78

TÁVOLBÓL

Jövendölés	81
------------	----

Füstbe ment terv	83
Távolból	83
István öcsémhez	84
A jó öreg kocsmáros	86
A vén zászlótartó	87
Szüleim halálára	89

FELESÉGEK FELESÉGE

Te a tavaszt szereted...	93
Te vagy, te vagy, barna kislyány... . .	94
Nem csoda, ha újra élek...	95
Volt egy szegény fiú...	97
Busúlnak a virágok...	98
Reszket a bokor, mert...	99
Bírom végre Juliskámat...	100
Mily szép a világ!	101
Hol a leány, ki lelkem röpülését... . .	103
Látom kelet leggazdagabb virányit... .	104
Augusztus 5-dikén	105
Beszél a fákkal a bús őszi szél... . . .	107
Szeptember végén	108
Rózsabokor a domboldalon...	109
Az utósó virágok	110
Még alig volt reggel...	110
Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?	111
Minek nevezzelek?...	111
Ilyen asszony való nékem...	113
Ma egy éve...	114
Itt benn vagyok a férfikor nyarában... .	115
Tudod, midőn először ültünk...	116
Hogy volna kedvem...	118
Itt van az ősz, itt van újra	119

ALFÖLDI KÉPEK

Az alföld	123
Az erdei lak	125
A csárda romjai	126
A Tisza	129
A gólya	131
A puszta, télen	135
Szülőföldemen	137

ÉLETKÉPEK

Farkaskaland	141
Fürdik a holdvilág az ég tengerében... .	142
Megy a juhász számaron... .	143
Est	143
Egy telem Debrecenben	145
Téli világ	146
Piroslik már a fákon a levél... .	147
A négyökrös szekér	148
A magyar nemes	149
A szerelmes tenger	150
Két sohaj	154
Katona-élet	156
Sári néni	158
Falu végén kurta kocsmá... .	159
A vándorlegény	160
Nézek, nézek kifelé... .	163
Pató Pál úr	164
Kinn a ménes, kinn a pusztán... .	166
A téli esték	167

UTÓSZÓ	173
------------------	-----

KNER IZIDOR

NYOMTATTA GYOMÁN

KÖNYVNYOMTATÓ MCMXXI.

ESZTENDŐBEN

A „D A L A I M“

CIMŰ ANTHOLÓGIA

PETŐFI SÁNDOR

KÖLTEMÉNYEIBŐL A

KNER-KLASSZIKUSOK

IX. KÖTETE.

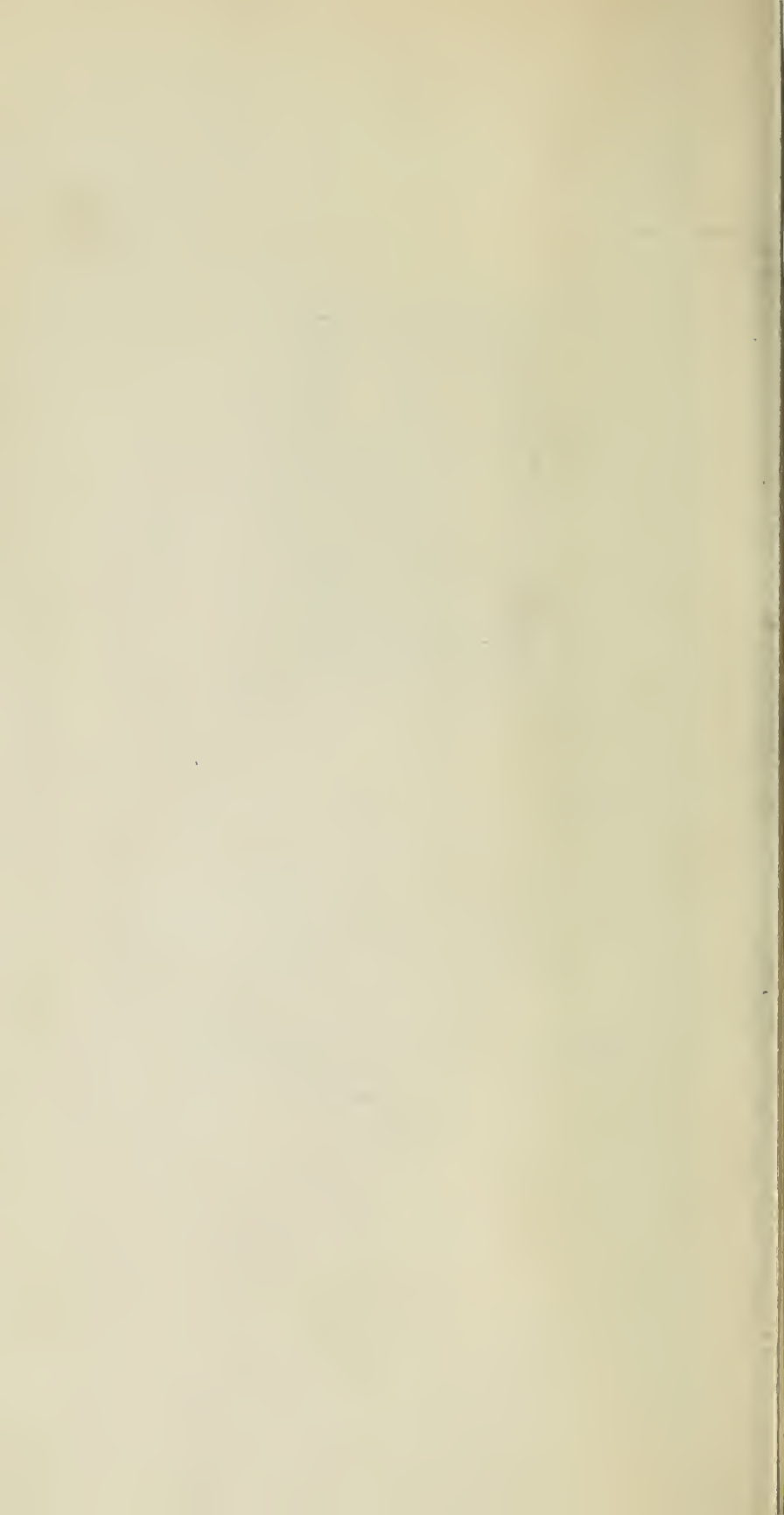
MEGJELENT 1200 PÉLDÁNYBAN.

A FAMETSZÉSŰ KÖNYVDISZKET

KOZMA LAJOS

RAJZOLTA

614736

Petőri, Sándor
Dalaim.

LaEur
P4924da

**UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

